

Предшколска установа
„Пионер“
Јагодина

ПРОГРАМ ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА

Јагодина, 2014.г

С А Д Р Ж А Ј

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ПРОГРАМА	3
II ЦИЉЕВИ И ПРИНЦИПИ ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА	3
III ЛИЧНА КАРТА УСТАНОВЕ.....	5
IV МАТЕРИЈАЛНИ УСЛОВИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ДЕЛАТНОСТИ	7
4.1 ОБЈЕКТИ ЗА ДЕЦУ	7
4.2 СТАЊЕ ОПРЕМЉЕНОСТИ ОБЈЕКТА	8
4.3 КАДРОВСКА СТРУКТУРА ЗАПОСЛЕНИХ	9
4.4 ОРГАНИЗАЦИЈА ВАСПИТНО – ОБРАЗОВНОГ РАДА.....	11
- Радно време Установе	11
- Облици рада Установе	12
V ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ	13
5.1 ПРОГРАМ НЕГЕ И ВАСПИТАЊА ДЕЦЕ УЗРАСТА ДО 3 ГОДИНЕ	14
5.2 НЕГА И ВАСПИТАЊЕ ДЕЦЕ ДО 3 ГОДИНЕ	16
5.3 ПРОГРАМ ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА ДЕЦЕ ОД ТРИ ГОДИНЕ ДО УКЉУЧИВАЊА У ПРОГРАМ ПРИПРЕМЕ ЗА ШКОЛУ	21
5.4 ПРИПРЕМНИ ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ	28
VI ПРОГРАМ РАДА ПЕДАГОШКО – ПСИХОЛОШКЕ СЛУЖБЕ	46
6.1 ПРОГРАМ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА	46
6.2 ПРОГРАМ САМОВРЕДНОВАЊА	46
6.3 ПРОГРАМ ЗА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ ОД НАСИЉА ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА....	49
6.4 ПРОГРАМ ИНКЛУЗИВНОГ ОБРАЗОВАЊА	51
6.5 ПРОГРАМ ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	52
6.6 ПРОГРАМ ПЕДАГОГА ЗА ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ ДЕЦЕ	54
6.7 ПРОГРАМ ПРЕВЕНТИВНЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ	58
6.8 ПРОГРАМ САРАДНИКА ФИЗИОТЕРАПЕУТА	62
VII ПРОГРАМ САРАДЊЕ ПУ „ПИОНИР“ СА ЛОКАЛНОМ ЗАЈЕДНИЦОМ	65
VIII ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ	67
IX ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ОСТВАРИВАЊА ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА УСТАНОВЕ	68

На основу члана **71.** Закона о основама система образовања и васпитања и члана **439.** (11.03.2010.г), Статута Предшколске установе „Пионир“ у Јагодини, Управни одбор Предшколске установе “Пионир” у Јагодини, усвојио је

ПРОГРАМ ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ПРОГРАМА

Полазне основе програма су:

- 1.** Закон о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник" РС број 72/2009, 52/11 и 55/13.);
- 2.** Закон о Предшколском васпитању и образовању ("Сл. гласник" РС број 18/2010.);
- 3.** Правилник о Општим основама предшколског програма, Службени гласник РС Просветни гласник бр. 14 од 15.11.2006.год. ;
- 4.** Правилник о сталном стручном усавршавању и стицању звања наставника, васпитача и стручних сарадника, ("Сл.гласник РС"бр.13/2012.).

2. ЦИЉЕВИ И ПРИНЦИПИ ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА

Циљеви предшколског васпитања и образовања дефинисани Законом су подршка:

- целовитом развоју и добробити детета предшколског узраста, пружањем услова и подстицаја да развија своје капацитете, проширује искуства и изграђује сазнања о себи, другим људима и свету;
- васпитној функцији породице;
- даљем васпитању и образовању и укључивању у друштвену заједницу;
- развијању потенцијала детета као претпоставке за даљи развој друштва и његов напредак.

Принципи предшколског васпитања и образовања:

1. Доступност – једнако право и доступност свих облика предшколског васпитања и образовања, без дискриминације и издвајања по било ком основу у складу са Законом. У Установи је овај принцип видљив кроз укључивање деце са различитим тешкоћама у развоју у рад редовних васпитних група. У Установи постоје : "Правилник о безбедности деце" и " Програм заштите деце од насиља , злостављања и занемаривања" .

2. Демократичност– уважавање потреба и права деце и породице, укључујући право на уважавање мишљења, активно учешће, одлучивање и преузимање одговорности. У Установи се стварају услови за развијање и неговање демократичности као принципа предшколског васпитања и образовања кроз различите облике информисања на релацијама: васпитач-дете-родитељ.

3. Отвореност - грађење односа са породицом, другим деловима у систему образовања (школа), заједницом (институцијама културе, здравства, социјалне заштите), локалном самоуправом и широм друштвеном заједницом. У оквиру Установе се иницирају, планирају и реализују различити облици сарадње са установама у области образовања, културе, здравствене и социјалне заштите кроз посебан програм сарадње са локалном средином. Установа остварује сарадњу кроз размену искустава са установама из других градова.

4. Аутентичност– целовит приступ детету, уважавање развојних специфичности предшколског узраста, различитости и посебности, неговање игре као аутентичног начина изражавања и учења предшколског детета и ослањање на културне специфичности. Све програмске активности у Установи, уважавају и прате узраст детета, његове специфичне потребе и интересовања и у односу на садржаје који се реализују у свакодневном раду са децом.

5. Развојност- развијање различитих облика и програма у оквиру предшколске делатности у складу са потребама деце и породице и могућностима локалне заједнице, континуирано унапређивање кроз вредновање и самовредновање, отвореност за педагошке иновације. Установа са једне стране прати промене и актуелности на нивоу струке , са друге стране прати потребе локалне средине и организује различите понуде и облике рада, укључује се у активности и манифестације на различитим нивоима.

3. ЛИЧНА КАРТА УСТАНОВЕ

Историјски извори показују да организовано васпитање и заштита предшколске деце у Јагодини има дугу традицију. Брига за васпитање и заштиту деце предшколског узраста у неким периодима била је интензивнија, док се у другим мање пажње обрађало на то, у зависности од мотивације и постојећих друштвених односа.

Први објекат који је служио за организовано збрињавање деце предшколског узраста отворен је **1944.** године у улици Сутјеска бр.29 по којој је и добио име.

1965. године адаптирана је предратна зграда која је припадала фабрици пива у улици Кнегиње Милице бр.132. Она данас носи назив „**Пивара**“.

Први наменски објекат саграђен је 1973. године у улици Вука Караџића бр.4, и добија назив „**Пионир**“. У то време је његов пун капацитет био предвиђен за смештај 160-оро деце, и са већ постојећим објектима задовољавао је потребе грађана за смештајем деце. Објекат „Пионир“ и „Сутјеска“ налазе се у ужем центру града у истом дворишту. Већ након неколико година град добија све више становника, па се 1980. године у улици Бранка Крсмановића бб. гради наменски објекат „**Пчелица**“ који је смештен у ширем центру града.

1983. године због наглог повећања броја деце отворен је још један наменски грађен објекат у улици Живорада Костића бб. који носи име „**Лептирић**“. Налази се на северној страни града. За потребе насеља Сарина Међа, које се налази у јужном делу града у улици Војвођанска бб. 1983. године саграђен је нови наменски објекат који добија име „**Бамби**“.

Седамнаест година капацитети постојећих вртића зодољавали су потребе грађана, мада су све групе имале број уписане деце, више од прописаних норматива

2002.године СО Јагодина одлучује да додели вртићу објекат зграде ТП „Морава“ и уз помоћ „Воке“ вртић је опремљен и гасификован. Добио је име „Сунце“.

Поред градских објеката у којима су збринута деца узраста од прве године до поласка у школу, дечији вртић „Пионир“ је организовао рад и на сеоском подручју. До 2006.године радила су подручна одељења у селима: Мајур, Рибаре, Дубока, Бунар, Багрдан, Милошево и Глоговац.

2006. године Припремни предшколски програм постаје обавезан, па се за предшколце обезбеђују и адаптирају простори у селима: Главинци, Коларе, Кончарево, Ракитово, Кочино село, Ловци, Ново Ланиште, Буковче, Вољавче, Деоница, Шуљковац, Драгоцвет и Трнава, као и у градској школи „Рада Миљковић“.

2007. године предшколци се налазе у посебним просторима у селима: Драгошевац, Медојевац, Старо Ланиште, Белица, Колонија Ђурђево брдо и Добра вода. Исте године предшколске групе се отварају у градским школама: „Рада Миљковић“ у насељу „Стрелиште“ као и у школи „Бошко Ђуричић“ у којој је целодневни боравак предшколаца.

2008. године у децембру месецу, захваљујући средствима добијеним од Националног инвестиционог плана, вртић добија нови простори за децу. У дворишту вртића „Пионир“ изграђена је нова зграда која има простора за 6 васпитних група, чајну кухињу и опремљену физкултурну салу. У објекту „Пчелица“ надограђене су још 4 радне собе, док је објекат „Лептирић“ у продужетку(приземље) добио још 3 радне собе.

У септембру **2010.г** промењен је званичан назив Установе. Ново име је: Предшколска установа „Пионир“.

Предшколска Установа „Пионир“ у свом саставу има осам објеката у граду и две предшколске групе при основним школама. Припремни предшколски програм одвија се у двадесет и три групе на сеоском подручју града Јагодине. У установи се налази од 1900-2000 уписане деце, чији број током године варира.

ПУ „Пионир“ обухвата децу јасленог узраста од 1 до 3 године, васпитног узраста од 3 до 5.5 година и децу која похађају припремни предшколски програм од 5,5 до 6,5 година. Поред целодневног боравака Установа је конципирана тако да пружа услуге полудневног боравака деце, поподневни боравак, и целодневни рад групе у којој се налазе деца из осетљивих група.

Од **1944.** год. до данас мрежа Установе је знатно проширена због објеката који су се градили на периферним локацијама у граду, као и у новим стамбеним насељима.

Сви објекти у граду су добро опремљени дидактичким средствима, намештајем, играчкама, телевизорима, ДВД и ЦД плејерима и због тога сва деца имају исте могућности и услове за рад. Установу одликује квалитетан васпитно – образовни рад и добра сарадња са родитељима и друштвеном средином, сарадња са установама које се налазе у другим градовима, организовање ТВ промоција рада, (Учешће деце у ТВ емисијама „Мале питалице), Организују се често манифестације и активности које су запажене у граду, а и шире.

У Установи је организован велики број Угледних активности као примера добре праксе и промоција нових креативних и савремених облика рада. Запослени у Установи прате семинаре и стручне скупове које организује Министарство просвете и Министарство здравља.

4. МАТЕРИЈАЛНИ УСЛОВИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ДЕЛАТНОСТИ

4.1 Објекти за децу

Преглед наменски грађених објеката по врстама, броју, капацитету
(број места за рад у једној смени) површини и адреси:

Ред бр.	НАЗИВ ОБЈЕКТА	БРОЈ	ПОВРШИНА ОБЈЕКТА	ПОВРШИНА ДВОРИШТА	АДРЕСА
1.	„ПИОНИР”	1	2.600м/2	2510 м/2	В.Караџића 4
2.	„ПИОНИР 2“	1	1000 м/2	/	В.Караџића 4
3.	„ПЧЕЛИЦА”	1	1860м/2	1856 м/2	Б.Крсмановића бб
4.	„ЛЕПТИРИЋ”	1	1810 м/2	5642 м/2	Ж.Костића бб
5.	„БАМБИ”	1	1510 м/2	5600 м/2	Војвођанска бб

Преглед других прилагођених објеката

Ред бр.	НАЗИВ ОБЈЕКТА	БРОЈ	ПОВРШИНА ОБЈЕКТА	ПОВРШИНА ДВОРИШТА	АДРЕСА
1.	“ПИВАРА”	1	380м/2	1820 м/2	Првовенчаног 12
2.	“СУТЈЕСКА”	1	300м/2	500 м/2	Сутјеска 21
3.	“СУНЦЕ”	1	1200м/2	1000 м/2	Кнеза Милоша бб
4.	“РИБАРЕ”	1	50м/2	300 м/2	Рибаре
5.	“ГЛОГОВАЦ”	1	60м/2	300 м/2	Глоговац
6.	“ДУБОКА”	1	30 м/2	1000 м/2	Дубока
7.	“МАЈУР”	1	40 м/2	1200 м/2	Мајур
8.	“МИЛОШЕВО”	1	50 м/2	1200 м/2	Милошево
9.	“БАГРДАН”	1	30м/2	1500 м/2	Багрдан
10.	“ГЛАВИНЦИ”	1	50 м/2	1000 м/2	Главинци
11.	“ВИНОРАЧА”	1	30 м/2	1000 м/2	Винорача
12.	“КОЛОНИЈА Ћ.БРДО”	1	30 м/2	1000 м/2	Колонија Ћ.брдо
13.	“М. МИЈАЛКОВИЋ”	1	30м/2	1000 м/2	Милунке Савић
14.	“РАДА МИЉКОВИЋ”	1	60 м/2	1000 м/2	Јагодина
15.	“ДЕОНИЦА”	1	30 м/2	1000 м/2	Деоница
16.	“ВОЉАВЧЕ”	1	30 м/2	1000 м/2	Вољавче
17.	“БУКОВЧЕ”	1	30 м/2	1000 м/2	Буковче
18.	“КОЧИНО СЕЛО”	1	30 м/2	1000 м/2	К. Село

19.	“ РАКИТОВО”	1	30 м/2	1000 м/2	Ракитово
20.	“ КОНЧАРЕВО”	1	30 м/2	1000 м/2	Кончарево
21.	“ ТРНАВА”	1	30 м/2	1000 м/2	Трнава
22.	“ ДРАГОЦВЕТ”	1	30 м/2	1000 м/2	Драгоцвет
23.	“ ДРАГОШЕВАЦ”	1	30м/2	1000 м/2	Драгошевац
24.	“ ДОБРА ВОДА”	1	30м/2	1000 м/2	Добра Вода
25.	“ СТАРО ЛАНИШТЕ”	1	30м/2	1000 м/2	Старо Ланиште
26.	“ ШУЉКОВАЦ”	1	30м/2	1000 м/2	Шуљковац

Објекти за припрему хране

Припрема хране врше се у централној кухињи одакле се дистрибуира у све објекте у граду. Површина кухиња је 200 м/2.

Капацитет кухиње у једној смени је 5.000 obroka (доручак, ручак, ужина).

Предшколска установа има инсталиране уређаје за припремање хране и у објектима “Лептирић” и “Пчелица” али се не користе због рационалности пословања.

4.2 Стање опремљености објеката

Опремљеност објеката и поседовање дидактичког материјала задовољава критеријуме предвиђене Правилником који се односи на просторно уређење објеката, поседовање адекватне опреме, дидактике и других средстава, како би се што боље реализовао васпитно- образовни рад са децом.

Опремљеност објеката потребним средствима за рад и игру, у складу су са поштовањем важећих норматива.

Свака радна соба, опремљена је намештајем, играчкама, дидактичким средствима, као и АВ средствима који омогућавају несметано одвијање испитно образовног рада и у складу су са важећим нормативима. Када је у питању опремљеност, сва деца у Установи имају једнаке могућности за коришћење истих средстава. За извођење васпитно - образовног рада користе се други простори (изузев радних соба). То су дворишта, холови, фискултурне сале. Сви објекти немају фискултурну салу.

У складу са материјалним могућностима сваке године се улажу значајна средства у поправке, адаптације као и на уређење простора. Наведени простори се прилагођавају, уз помоћ потребних средстава, одређеним активностима.

Радне собе за припремни предшколски програм: Све радне собе су опремљене намештајем који одговара узрасту деце. Дидактичка средства, АВ средстава и остали материјали за рад и игру прилагођени су узрасту, броју деце, захтевима програма, развојним потребама. Допуњавају се сваке године у зависности од потреба и финансијских могућности.

4.3 КАДРОВСКА СТРУКТУРА ЗАПОСЛЕНИХ

Кадровска структура запослених одговара нашим потребама и у складу је са Законима који регулишу ову област. Табеларно је приказан степен квалификације запослених радника:

Редни бр.	ОБРАЗОВАЊЕ	БРОЈ	СТЕПЕН КВАЛИФИКАЦИЈЕ						
			VII	VI	V	IV	III	II	I
1.	Директор	1	VII						
2.	Помоћник директора	1	VII						
3.	Секретар	1	VII						
4.	Секретарица директора	1				IV			
5.	Психолог	1	VII						
6.	Педагог	2	VII						
7.	Педагог за физичко	1	VII						
8.	Шеф сарадника за послове неге и превентивне здравствене заштите и мед.сестра – васпитача	1				IV			
9.	Сарадник кординатор	1	VII						
10.	Дефектолог	1	VII						
11.	Руководилац рачуноводства	1	VII						
12.	Референт сарадник	1	VII						
13.	Главни васпитач	6		VI					
14.	Лице за безбедност и здравље на раду	1	VII						
15.	Васпитач	146		VI					
	Васпитач	1				IV			
	Помоћнк гл.васпитача	1		VI					
16.	Сарадник за планирање и организациј исхране - нутрициониста	1		VI					
17.	Административни радник	1		VI					
18.	Обрачунски радник	1	VII						
19.	Медицинска сестра - васпитач	40				IV			
20.	Медицинска сестра на превентиви	6				IV			
21.	Благајник	1				IV			
22.	Књиговођа ликвидатор	1				IV			
23.	Књиговођа купаца	1				IV			

24.	Финансијски књиговођа контиста	1		VI					
25.	Сарадник физиотерапеут	1		VI					
26.	Економ	1				IV			
27.	Референт за јавне набавке	1				IV			
28.	Кувар	9				IV			
29.	Столар	1					III		
30.	Електричар	1					III		
31.	Водоинсталатер	1					III		
32.	Возач аутомеханичар	1					III		
33.	Возач	1					III		
34.	Магационер	1				IV			
35.	Помоћна радница у кухињи, техничкој служби и сервирка	61							I
36.	Курир	1				IV			
37.	Архивар	1				IV			
38.	Радник на одржавању, бравар	1					III		
39.	Радник на одржавању расхладних и термичких уређаја	1					III		
40.	Радник на одржавању зелених површина	1					III		
41.	Чувар објекта	1					III		
42.	Шеф кухиње	1			V				
43.	Координатор чајних и централних кухиња	1			V				
44.	Помоћни радник на одржавању са ноћним радом	1				IV			

4.4 ОРГАНИЗАЦИЈА ВАСПИТНО - ОБРАЗОВНОГ РАДА

Радно време Установе

Програм предшколског васпитања и образовања у предшколској установи "Пионир" остварује се у виду:

- целодневног боравка од 06,00 до 16,00 часова
- поподневног боравка од 13,00 до 20,00 часова
- полудневног боравка од 08,00 до 12,00 часова

Предшколски програм остварује се током радне године и то од 01. септембра текуће године до 31. августа наредне године.

У складу са потребама процеса рада и пословања, радно време је регулисано Статутом и Одлуком о радном времену у предшколској установи "Пионир" Јагодина.

РАСПОРЕД ДНЕВНИХ АКТИВНОСТИ:

- Пријем деце је од 06 до 08 часова (дозвољен је и каснији пријем у ванредним околностима и пријаву стручном раднику);
- Доручак је од 08.00 до 8.30h;
- Усмерене и слободне активности, као и боравак на ваздуху и сл. трају до 10.45h , а за васпитне групе до 11.30h ;
- Припрема за ручак, за децу јасленог узраста планирана је од 10.45h до 11.45h а за децу васпитних група од 11.30h до 12.00h;
- Подневни одмор за децу јасленог узраста је од 11.45h до 14.00h а за децу васпитних група од 12.00h до 14.00h;
- Ужина за децу свих узраста је од 14.00h до 14.30h;
- Испраћај деце је од 14.00h до 16.00h;
- За децу која поподне проводе у Установи ручак је од 13-13.30h поподневни одмор је од 14.00 -16.00h, ужина.16-16.30h ,слободне активности 16.30 - 18.30h и вечера од 18.30 - 19.00h.

Облици рада

Васпитно-образовни рад са децом организује се у васпитним групама, које су формиране за децу истог или различитог узраста.

Рад је организован кроз:

- обухват деце од 1 до 3 године у **јасленим** групама;
- обухват деце од 3 до 5,5 година у **васпитним** групама;
- обухват деце од **5,5 до 6,5 година** у оквиру обавезног **припремног предшколског програма у целодневном боравку и кроз четворочасовни програм рада - полудневни боравак.**;
- рад са децом из осетљивих група;
- поподневни рад са децом.

Васпитно - образовни рад се реализује на српском језику. Статутом Установе утврђује се језик на којем се остварује васпитно – образовни рад, а предшколским програмом начин остваривања.

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ
ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ „ПIONIР“
ЈАГОДИНА
ПЕДАГОШКО - ПСИХОЛОШКА СЛУЖБА

5.1 ПРОГРАМ НЕГЕ И ВАСПИТАЊА ДЕЦЕ УЗРАСТА ДО 3 ГОДИНЕ

Рад са децом јасленог узраста одвија се применом програма који је дат у **Основама програма неге и васпитања деце узраста од шест месеци до три године**, у ком се истиче да се "васпитање и нега деце врши стварањем повољне васпитне средине у којој ће дете стицати искуства у односу на сопствени развој, откривајући себе и своју околину, у којој ће деца бити активна у складу са својим потребама и могућностима". Из тог разлога се у раду са децом јасленог узраста полази од принципа јединства неге и васпитања.

Процес неге и васпитања прилагођава се сваком детету, његовим потребама и могућностима. Индивидуализација је континуирани процес посматрања, праћења и препознавања јединствених карактеристика детета и у складу са тим планирање неге и васпитања. Почев од адаптације, осмишљавања и креирања услова, средине у којој деца бораве, планирања различитих активности и игара, понуде играчака и дидактичког материјала и укључивања родитеља, је у циљу стварања амбијента који одговара индивидуалним потребама деце.

Васпитање и нега деце узраста до 3 године врши се пре свега стварањем повољне васпитне средине у којој ће дете стицати искуства по сопственом програму, откривајући себе и своју околину, у којој ће бити активно у складу са својим потребама и могућностима.

Њихов основни смисао је да чувају, подстичу и култивишу спонтане изразе понашања детета у односу на околину, због чега се приликом остваривања циљева васпитања и неге полази од спонтаних израза детета и поштује његова особеност у откривању света око себе. Циљеви таквог васпитања и неге су следећи :

1. Циљеви васпитања и неге односе се најпре на физичко-сензорни развој:

- одржавање физичког здравља деце;
- повољни утицај на општи развој организма;
- нормално стање апарата за кетање;
- формирање правилног држања тела;
- овладавање моториком;
- усавршавање функција чулних органа;
- развијање навике (телесне хигијене, утимања хране, пражњење и др).

2. Циљеви који се односе на социјално-емоционални развој јесу:

- очување спонтаности и искрености детета у контакту са својом околином;

- неговање отворености за доживљаје;
- пружање помоћи у стицању самосталности;
- помоћ у стварању слике о себи и стицању поверења у своје способности;
- усвајање елементарних норми понашања у оквиру основних моралних вредности (добро-лоше);
- развој способности обављања активности у заједници са одраслима и децом;
- култивисање и развој позитивних, интегративних емоција.

3. Циљеви умног развоја јесу:

- подстицање и неговање природне радозналости детета у односу на окружење;
- подржавање природне могућности детета да се уживљава у предмете и појаве неговање осетљивости за утиске као мотива за постављање питања;
- подстицање решавања малих проблема сензомоторне интелигенције;
- подржавање спонтаних покушаја говорне комуникације детета;
- подстицање и богаћење дечјег говора као средства за комуникацију ;
- подстицање тазвоја перцептивних и сензомоторних способности и стварање повољних услова за формирање почетних знања кроз практичне активности

Игра има централно место у раду са децом као водећа активност кроз коју деца расту, развијају се и уче. Медицинске сестре - васпитачи планирају и реализују свој рад кроз организовање активности: моторичких , сензоперцептивних, интелектуалних, музичко- ритмичких, графичко- ликовних, језичких активности као и драматизације.

У васпитно- образовном раду посебна пажња се посвећује остваривању доброг распореда ритма живљења , којим се стварају услови за јачање и заштиту дечјег организма, оптималном физичком и психичком развоју, усвајању одређених навика и формирању радосног и задовољног детета.

Максималан напор и стручност медицинске сестре- васпитачи улажу у период адаптације, како би деца могла да прођу што безболније , тако да се без већих тешкоћа навикну на живот у колективу.Из тих разлога сарадња са родитељима је неопходна, да би се што боље упознало дете, његове потребе, навике и могућности.

Сарадња са родитељима остварује се кроз индивидуалне контакте , родитељске састанке, кутак за родитеље, кућне посете и др. Кроз различите облике сарадње остварује се непосредно пружање информација о развоју детета и размењују се све информације које служе добробити и напретку деце. Тако се директно ангажују родитељи у креирању васпитног процеса у васпитним групама и Установи.

5.2 НЕГА И ВАСПИТАЊЕ ДЕЦЕ ДО 3 ГОДИНЕ

1. Нега деце на овом узрасту подразумева:

- стицање навика личне хигијене и усвајање правилног и позитивног односа према здрављу за каснији период;
- предузимање свих мера личне хигијене у најширем смислу речи, како у обезбеђивању хигијенских услова за дете, тако и у њиховом усвајању;
- оспособљавање деце за одржавање хигијене лица, руку, косе, затим зуба и усне дупље;
- осамостаљивање детета и помоћ у контроли његових сфинктера, као и правилно коришћење тоалета;
- боравак деце напољу који је важан за правилан телесни развој и опште здравствено стање детета . Тако се превенирају капљичне инфекције као услов за добро здравље, сан и апети;.
- осамостаљивање деце, кроз њихово оспособљавање за самостално пресвлачење, облачење и одлагање одеће.

2. Социјално – емоционални односи подразумевају да:

- детету треба прићи са интересовањем, осмехом и разумевањем, што чешће, како би се успоставио добар контакт и узајамно поверење;
- комуникација са децом јасленог узраста, треба да буде једноставна, прихватљива и разумљива за дете, како би деца што безболније успоставила контакт са свим особама из окружења у Установи;
- на овом узрасту је нормална појава агресивно понашање деце и љубомора , што захтева да одрасли морају одмерено реаговати и својим понашањем пружити сигурност деци.

3. Игре детета у раном узрасту јесу:

- функционалне игре су најдоминантније у овом узрасту, јер развијају моторичке функције. Ту спадају различите игре одржавања равнотеже, разни облици ходања и трчања и уз помоћ руку;
- експлоративне (истраживачке) игре су честе и занимљиве за децу и свака нова ситуација или предмет подстиче децу на истраживање, на испитавање могућности комбиновања предмета, конструктивне игре и др;
- игре представљања (симболичке игре) су занимљиве деци на овом узрасту а јављају се и игре улога ;

- појава игара улога је значајна за социјално –емоционални развој детета јер му омогућује да у току играња испроба више различитих улога и уочи специфичности улога сваке личности.

4. Моторичке активности подразумевају:

- да се деца често налазе у покрету: ходају, трче, пењу се, скачу. Лопта им је омиљена и привлачна играчка и користе је на различите начине;
- да моторичке радње постају сложеније: деца имају потребу за уредношћу, обраћају се одраслима, појављује се нов начин употребе играчака, на пример враћање коцака у кутију, ређање коцки, уметање одговарајућих облика у рамове и сл;
- да су игре водом и песком посебно привлачне за децу и треба их често организовати;
- да деца овог узраста чине често ритмичке покрете: могу да играју, да ударају ногама у ритму, да ходају уз музику и изводе различите покрете;
- да сестра-васпитач прати индивидуални приступ детету и стално га подстиче на активност и игру, полазећи од уочених различитих могућности деце;

5. Сензорно-перцептивне активности значе:

- да у свакодневном процесу неге и храњења треба подстицати осамостаљивање деце;
- да сестра – васпитач треба да омогући деци да у одговарајућем амбијенту испитују разноврсне особине предмета;
- да децу на овом узрасту треба подстицати да самостално узимају храну како би им се омогућило да осете и препознају различите укусе ;
- да даље осамостаљивање иде у правцу самосталног свлачења и облачења, а сестра-васпитач у тој ситуацији треба да скрене детету пажњу да додиром осети разлику у квалитету материјала;
- да се омогући деци да било кроз игру или свакодневне активности доживе простор и своју оклину, као и природне појаве (сунце сија, киша пада, снег пада, ветар дува, да је снег хладан, киша мокра...).Неопходно је да деца долазе у контакт са биљним и животињским светом;
- да се деца често играју природним материјалом: песак, вода, снег, шишарке, каменчићи, лишће и др. Медицинска сестра-васпитач треба најпре да покаже

деци како може да се користи тај материјал, а затим да подстиче децу да то и сама ураде, као и да пронађу нове могућности за коришћење материјала;

- да се путем свих ових игара дете учи да упоређује предмете, да издваја њихова битна обележја, проширује знања о предметима који га окружују, формира елементарне представе, развија пажњу и психичке функције.

6. Музичко-ритмичке активности подразумевају:

- да се удараљкама различитих боја звука подстичу дечје жеље за кретањем као и на складност дечјих покрета у различитом ритму извођења;
- да се изговарају кратке бројалице, а затим да се подстичу деца да пљескају у ритму изговора бројалице;
- да се подстичу интересовања деце за музички једноставна а вредна дела народне и класичне музике и негује способност разумевања музичког карактера;
- да се стално повезују покрети, певање и говор у једноставне драмске игре.

7. Графичко –ликовне активности захтевају да сестра- васпитач:

- упозна децу са различитим могућностима шкрабања и цртања као и могућностима особина материјала који им се нуди: цртање воштаним бојама, пастелним оловкама, кредом, фломастерима на папиру, штапићем по песку, снегу и тд., а затим и сликањем прстима одговарајућим бојама на папиру или платну;
- понуди деци да обликују тесто и пластелин, што деци представља велико задовољство када тај материјал гњече, ваљају, праве куглице....;
- омогући деци цепање папира, прављење мозаика, низање перли што такође представља облик ликовно графичке активности, а врло је привлачан деци;
- да лепотом игре и стварања радосног расположења, не инсистира на остваривању одређених резултата, већ на подстицању саме активности.

8. Интелектуалне активности развијају се код деце путем:

- истраживања особина предмета, које треба што чешће користити за подстицање интелектуалног развоја;
- упоређивања различитих предмета на интересантан начин који је подстицај за децу овог узраста: показивање који је предмет већи или мањи, да ли је нешто исто или различито, разврставање предмета по некој особини,

препознавање и именовање животиња само на основу неких њихових делова и слично;

- коришћења игара које омогућају детету да схвати једноставне квантитативне односе, тако да су му интересантни задаци који ангажују те способности. У задатке спадају: проналажење великих и малих предмета, играње игре “један мени - један теби”, извршавање налога типа “дај један” или “дај два”, разликовање где има “један” а где “много”;
- игара представљања: а то су игре маште и симболичке игре. Оне ангажују мишљење детета које није строго зависно од практичних покушаја и погрешака и од конкретних ситуација.

9. Језичке активности захтевају:

- да се говор и комуникација развијају у оквиру успостављања доброг контакта са дететом и да се делимично говор издваја и повремено осамостаљује.;
- да се обогаћује речник деце, као повремено тражење од детета да именује на себи или на слици делове људског тела, да именује сличице предмета које му се показују и сл.;
- да се ради на разумевању реченица што доприноси вербализовању једноставних радњи које дете види или треба да изврши;
- да се деци понуде интересантне игре давања и извршавања налога;
- да се користе језичке игре деце у овом узрасту и развијају као гласовне игре, кроз скандирање, певушење и ритмичко понављање одређених речи или слогова.

10. Драматизација у јасленим групама огледа се кроз:

- игру медицинске сестре – васпитача која сценском лутком утиче на стварање пријатне атмосфере и ширење видокруга знања о животињама, људима и њиховом раду и тд.;
- драматизацију- коју изводи сестра-васпитач уз помоћ гињол лутке, са ликом људи или животиња. Тако игром и говором представљајући свакодневне ситуације и догађаје из живота детета чини да дете учи на занимљив начин.
- глас сестре, који треба да прати емоционално расположење лутке којом анимира и индивидуализира лик који лутка у том тренутку представља. Поред боје гласа која се мења у зависности од лика који се тумачи и расположења тог лика, веома је важно да положај и кретање тела, гестови и пантомима одговарају том лику. Драматизације могу бити заступљене у свим ситуацијама у току дана, а најбоље је користити гињол лутке.

Стручни актив медицинских сестара-васпитача одредио је теме које ће бити заступљене у 2014/ 2015. радној години:

Млађа јаслена група – Теме:

1. - Добро дошла децо - ;
2. - Јесен нам је даровала - ;
3. - Ја могу, ја знам - ;
4. - Зимске чаролије - ;
5. - Учим да будем чист, здрав и лепо васпитан - ;
6. - Музика око мене - ;
7. - Тако мали, а пуни љубави - ;
8. - На крилима пролећа - ;
9. - Јачам мишиће, развијам ум - ;
10. - Водени парк - ;

Старија јаслена група – Теме:

1. - Ја у вртићу - ;
2. - Упознајем – истражујем - ;
3. - Музика око мене - ;
4. - Зимска бајка - ;
5. - У посети код... - ;
6. - Играмо се и учимо кроз игру - ;
7. - Моја породица - ;
8. - У здравом телу, здрав дух - ;
9. - Позвао је мај , све бубе на чај - ;
10. - Моја машта може свашта - ;

5.3 ПРОГРАМ ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА ДЕЦЕ ОД ТРИ ГОДИНЕ ДО УКЉУЧИВАЊА У ПРОГРАМ ПРИПРЕМЕ ЗА ШКОЛУ

За узраст деце од напуњене треће године до пет и по година предвиђена су два модела предшколског васпитања и образовања (**Модел А и Модел Б**).

У Установи се примењује модел Б, који има карактеристике когнитивно развојног програма и разрађене васпитно образовне циљеве, задатке васпитача и типове активности које васпитач може да бира и разрађује их зависно од потреба, могућности и интересовања деце.

1. У Основама програма предшколског васпитања и образовања, васпитно – образовни циљеви јесу:

- стицање позитивне слике о себи;
- развијање поверења у себе и друге ;
- подстицање самосталности, индивидуалне одговорности и аутентичности израза и деловања;
- развој интелектуалних капацитета у складу са развојним потребама, могућностима и интересовањима ;
- развој социјалних и моралних вредности у складу са хуманим и толерантним вредностима друштва;
- култивисање дечјих емоција и неговање односа ненасилне комуникације и толеранције;
- развој моторних способности и спретности;
- подстицање креативног изражавања детета ;
- припрема деце за наступајуће комплексније периоде живота ;
- развијање свести о значају заштите и очувања природне и друштвене средине.

2. У сваком предшколском програму дете је у фокусу, те стога треба знати шта су потребе деце и како их уважавати. Потребе деце су многобројне:

- активирање свих развојних потенцијала;
- да дете буде то што јесте ;
- уверење да је вољено и поштовано ;
- да доноси одлуке и да се игра по сопственом плану ;
- да буде самостално и независно ;

- да испољава све врсте емоција и полако их усмерава ка позитивним реакцијама;
- да му је дозвољено да греши;
- да бира и негује сопствена интересовања.

3. Средина за учење је важан васпитни елемент и она треба да је:

- богата подстицајима и да ангажује чула и способности;
- да омогућује социјалне интеракције;
- да је разноврсна и мултикултурална;
- да личи на дом и да се деца у њој добро осећају;
- да омогућује слободу кретања и физичку активност;
- да је означена и сређена.

Васпитач као најзначајнији фактор у васпитно – образовном процесу, треба да настоји да остварује све своје улоге, почев од успостављања квалитетне емоционалне везе са децом до избора садржаја за рад уз уважавање индивидуалних и узрасних особености деце.

Програмске основе за рад са децом од 3 до 5,5 година, подразумевају да васпитачи у планирању издвоје циљеве, руководећи се начелима рада, сагледавајући основну функцију и улогу вртића, имајући у виду ко све и како може да буде део васпитно-образовног процеса (сарадња) и водећи рачуна о детету и његовом окружењу.

4. Програмски садржаји и задаци дати у Правилнику о општим основама предшколског програма, у реализацији кроз месечно-недељно-дневно планирање захтевају поштовање:

- узрасних могућности деце;
- различитих аспеката развоја,
- индивидуализације у раду;
- актуелности у животном окружењу;
- показатеља праћења рада (евалуација);
- остварене сарадње са родитељима и средином.

Кроз развијање планираних тема преточених у садржаје и активности прати се и подстиче физички развој, социо- емоционални, интелектуални развој, као и развој комуникације.

Кроз систем игара и активности (перцептивне, моторичке, откривачке, радне, здравствено- хигијенске активности, активности изражавања...) даје се подршка детету да упозна себе, развије слику о себи и свету који га окружује.

Области васпитно –образовног рада

Програм рада састоји се од следећих области у које су сврстани васпитно-образовни садржаји и активности:

I Развој говора односи се на:

- неговање говорне културе;
- богаћење дечјег речника и неговање граматички правилног говора;
- вербално изражавање и комуникација;
- монолошки говор и причање;
- упознавање са дечјом књижевношћу и говорне игре.

Важно је да васпитач ствара услове да деца:

- откривају сопствене могућности изражавања и комуницирања: невербални и вербални говор;
- свакодневно слушају, дискутују и разговарају о причама, постављају питања;
- практикују разноврсну употребу говора: за саопштавање, објашњавање, описивање, препричавање, постављање питања и давање одговора, давање налога;
- испољавају машту и креативност, стварајући своје приче и друге језичке творевине.

Услед присутности различитих говорних поремећаја код деце Установа ће настојати да стави акценат на развој говора и сарадњу са логопедском службом Здравственог центра.

II Развој математичких појмова

Процес математичког сазнања је интегрисан са осталим областима сазнања и обухвата све утицаје, поступке и акције које воде изграђивању физичког и логичко – математичког сазнања. За ову област је најважније правилно прилагођавање узрасту деце и систематично и постепено распоређивање математичких појмова. Деца треба да овладају простором, да схвате положај тела у простору кретањем кроз простор, поређењем и процењивањем, препознавањем облика , скупова и стицањем увида у временско сазнање.

Треба стварати услове да деца у свакодневним животним ситуацијама, играма и планираним активностима, могу да:

- посматрају, експериментишу, манипулишу, уче кроз сопствено откриће;
- опажају, препознају, разликују и откривају физичка својства предмета који их окружују: облик, боју, величину;
- обављају операције на разноврсним конкретним предметима, користећи се својствима и односима међу предметима и појавама;
- изграђују логичко-математичка сазнања: уређујући и стављајући предмете у различите односе– ређају, придружују, сортирају, групишу и категоришу ствари, откривају начине утврђивања колико чега има.

III Упознавање природне и друштвене средине

Деца треба да стекну сазнања о живом свету:

- шта су биљке, животиње и човек;
- шта је материјални свет;
- шта је заштита животне средине;
- какав је човек као друштвено биће;
- шта је рад људи;
- шта је саобраћајно васпитање.

Дете предшколског узраста непрестано испољава потребу да разуме свет који га окружује и да њиме овлада: оно има идеје о стварима са којима се сусреће и тумачења за појаве и догађања која је формирало на основу ранијих искустава.

Васпитач треба да створи услове како би деца могла да:

- слободно испољавају своју иницијативу, интересовања и природну радозналост за ствари и појаве које их окружују;
- откривају различите начине стицања знања кроз активно самостално долажење до одговора (посматрањем, истраживањем експериментисањем, упоређивањем, предвиђањем);
- питају, експериментишу и проверавају своје претпоставке, решавају проблеме;
- откривају узрочно – последичне односе међу стварима и појавама;
- стичу основне појмове о свету који их окружује: о животу људи, природним појавама, друштвеним односима и делатностима;
- развијају одговорни однос према себи и окружењу.

IV Физичко васпитање подразумева:

- физички развој;
- развој опажања;
- јачање здравља и одржавање хигијене.
 - Основни циљ физичког васпитања јесте здраво, физички добро и складно развијено дете, које упознаје своје тело, развија моторику кретањем кроз простор, развија психофизичке способности: брзину, окретност, снагу, издржљивост и прецизност.
 - Кроз извођење физичких активности треба настојати се да се развије равнотежа, ојачају мишићи, дисајна мускулатура и правилан развој нервног система, што је важан чинилац свеукупне припреме деце за услове живота и рада које их очекује у школи и каснијем животу.
 - Из наведених разлога, у Установи треба обезбедити услове за свакодневно несметано кретање и активност деце као и стални боравак на отвореном простору.

V Ликовно васпитање

Ликовни израз детета је начин комуникације са собом, другима и светом који га окружује. У стваралачкој игри и активности, дете интересује сам стваралачки процес, а не ликовни резултат. Дете треба да овлада техникама цртања, сликања, пластичног обликовања, естетског доживљавања и процењивања.

У области ликовног васпитања, васпитачи треба да створе услове да деца:

- откривају, упознају и потврђују себе као стваралачка и креативна бића;
- да се самостално, смело и слободно ликовно изражавају развијајући своју креативност и поверење у себе ;
- експериментишу различитим ликовним елементима и ликовним материјалима;
- упознају и изражавају свој унутрашњи свет и доживљај света путем ликовног израза као и унутрашњи свет других.

VI Музичко васпитање у Предшколској установи подразумева:

- за област музичког васпитања најважније је фокусирати децу на слушање музике, певање, свирање и плесне активности;
- потребно је развијати најелементарније познавање музике као културног феномена, музичку традицију и познавање дела савремене музичке уметности, посебно нашег народа и највреднијих остварења светске баштине;
- музика треба свакодневно да буде приступачна деци, како би се развијала трајна интересовања, љубав и поштовање за музичку уметност;
- развијање гласовних могућности деце огледа се кроз развој осећаја за правилно извођење различитих мелодијско – ритмичких структура. Деца се постепено оспособљавају за музицирање на инструментима у складу са својим интересовањима и могућностима;
- што се тиче плесних активности, деца упознају могућности свог тела као инструмента за изражавање покретом, правилно држање тела, грациозност у ходању, стварање изражајних, лепих и складних покрета, оплемењеним музиком уз корекцију евентуалних недостатака у том погледу.

Драмски израз детета

Активности у области драме и позоришта су отворен и изузетно подстицајан простор за рад са децом, посебно за истраживање и креирање које полази од игре, кроз коју се дете даље развија, чува и усваја вештине глуме и игре.

У области драмског израза деце, треба стварати услове да деца:

- испољавају своју спонтаност, самосталност и слободу, машту и осећања;
- сама истражују и откривају различите могућности и решења проблема;
- развијају способност свесног, критичног односа према сопственом исправном понашању у разним драмским активностима и играма позоришта;
- откривају себе и свет око себе, истражују своје могућности и односе са светом глуме;
- развијају самосталност и инвентивност.

Теме које су одредили чланови Актива млађих васпитних група за ову радну годину јесу:

1. - Добро дошли у наш вртић -;
2. - Јесења разгледница -;
3. - Кад бих знао језик лављи -;
4. - Добродошао Деда Мразе -;
5. - Зима, зима белу бунду има -;
6. - Ја сам воћка фина са пуно витамина - ;
7. - Шта се то догодило, па сам се родио - ;
8. - Априлске новости -;
9. - Шарени мај -;
- 10.- У сусрет лету -;

Теме које релизују васпитачи у средњим васпитним групама са децом јесу:

- 1.- Заједно -;
2. - Шта чини живот лепим -;
3. - Ко све живи око нас -;
4. - Долази и пролази -;
5. - Причај нам шта је било, шта ти се догодило -:
6. - Наука у игри -;
7. - Природа и ми славимо -;
8. - Априлске радости - ;
9. - У мају у мом крају - ;
10. - Шта је на крају - ;

Предложене теме од стране Актива старијих васпитних група јесу:

1. - Имам једну жељу малу - ;
2. - Вољени дом - ;
3. - Јесен је крива - ;
4. - Здраво господине Снешко - ;
5. - Такмичимо се - ;
6. - Безбедно дете - ;
7. - Први пролећни цвет -;
8. - Априлске шале и радости - ;
9. - Како би било... - ;
10. - Шта је лепо да се ради лети -.

5.4 ПРИПРЕМНИ ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ

Програм припреме деце за школу представља систем активности и садржаја, као и посебних методичких поступака којима треба да се постигну интелектуална, социјална, емоционална и мотивациона готовост за оно што их очекује у школи, уз развој сазнајних интересовања потребних за школски начин учења.

Припремни предшколски програм је део предшколског програма којим се остварује припрема деце за полазак у школу. Основно полазиште за израду овог значајног дела програма су **Опште основе предшколског програма**. За узраст деце од пет и по до шест и по година предвиђена су два модела предшколског васпитања и образовања (**Модел А и Модел Б**).

Стручни радници определили су се за модел - Б, који има карактеристике когнитивно развојног програма и разрађене васпитно - образовне циљеве, задатке васпитача и типове активности међу којима васпитач може да бира и разрађује их у зависно од потреба, могућности и интересовања деце.

Припремни предшколски програм остварује се у Установи кроз два организациона облика:

- полудневни - четворочасовни рад са децом ;
- целодневни –рад са децом која су у Установи на целодневном боравку.

Трајање припремног предшколског програма у Установи је у периоду од почетка септембра до половине јуна месеца и усклађен је са школским календаром.

ЦИЉ Припремног предшколског програма

Циљ Припремног предшколског програма је да допринесе целовитом развоју детета стварањем услова и подстицаја који ће омогућити да свако дете развија све своје потенцијале, способности и особине личности, проширује своја искуства, изграђује сазнања о себи, другим људима и свету око себе, као основе за стицање нових облика учења, сазнавања и понашања.

ЗАДАЦИ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА

Остваривање припремног предшколског програма одвија се у складу са општим начелима васпитно-образовног рада, а специфични задаци односе се на важне аспекте припреме за полазак у школу . То је:

- подстицање осамостаљивања;
- јачање социо-емоционалне компетенције;
- подршка сазнајном развоју;
- неговање мотива радозналости;
- подршка физичком развоју;
- поштовање индивидуалности и подстицање креативности.

Полазиште за избор програмских задатака и садржаја васпитно-образовног рада чине « Основе програма предшколског васпитања и образовања »

Програм припреме деце за школу представља систем активности и садржаја, као и посебних методичких поступака којима треба да се постигну интелектуална, социјална, емоционална и мотивациона готовост деце за све што их очекује у школи, уз развој сазнајних интересовања потребних за школски начин учења.

Интелектуална припремљеност деце за школску наставу се огледа пре свега, у жељи и способности детета да учи, што подразумева поседовање одређеног обима знања и способности које ће му помоћи када пође у школу.

1. Зрелост у погледу умног развоја подразумева:

1. развијеност сензорних процеса;
2. формирање система знања о живој и неживој природи, о начинима истраживања своје околине, са посебним значајем за развој мисаоних активности и квалитета знања;
3. развијену и стабилну жељу за сазнањем ;
4. развијеност сазнајних процеса ;
5. способност детета да се продуктивно и сразмерно дуго бави умним радом ;
6. поседовање неких специфичних способности и вештина потребних у школи.

Треба нагласити да специјална интелектуална припрема, о којој је овде реч, не сме да се сведе на стицање одређених сазнања и вештина, већ се првенствено састоји у општем развоју сазнајних интереса и развоју умних способности детета, које треба да доноси сразмерно зреле моралне судове и размењује мишљење са другима, што подразумева и стицање социјалних облика понашања и навика, које ће му помоћи да се брже укључи у нови начин живота, који га очекује у школи.

2. Социјална готовост деце за полазак у школу односи се на:

- промену односа који дете има при крају предшколског периода, како према широј друштвеној стварности, тако и према сопственом социјалном искуству. Карактерише га његова интезивна усмереност на социјалне односе међу људима, њихов рад, друштвене мотиве и функције рада. У вези са тим, дете прикупља богато искуство. Управо ова тежња, као и низ способности које представљају социјалну зрелост, има одлучујући значај за спремност детета за школу;
- природну радозналост деце, снажљивост, самопоуздање, способност да размењују мишљење са другом децом и одраслима чиме се развија спремност да се учи и изван учионице и током каснијег живота.

Као компоненте социјалног развоја и развоја личности, које улазе у састав спремности за полазак у школу, наводе се:

- активна тежња детета да пође у школу;
- одређена свесност у понашању и деловању;
- емоционална осетљивост детета;
- развијеност елементарне самосвести.

Наведени ниво социјалног развоја и развоја личности, који представља аспект спремности за школско учење, повезан је са развојем самосталности и преузимања иницијативе детета да са прелазом од спољашњег регулисања понашања, комуникације и деловања, пређе на сразмерно самосталну регулацију.

Припремна предшколска група се разликује од осталих и по атмосфери која влада у њој. Већ сама чињеница да је она, по правилу, сачињена од најстарије деце, утиче на статус њених чланова и начин на који доживљавају себе.

За предшколску децу карактеристично је то да покушавају да нађу нове садржаје и активности који ће их интересовати, другачије комуницирају са вршњацима и одраслима а видна је и промена њиховог понашања.

3. Емоционална готовост деце која полазе у школу значи:

- да емоције, које доминирају у психичком животу и управљају активностима предшколског детета, треба да постигну такав развојни ниво на којем ће да ублаже свој афективни карактер и постану стабилније, до извесне мере,

регулисане и контролисане; То значи да је дете способно да разуме емоције које су покретач његовог понашања, као и да схвати њихов унутрашњи смисао и деловање у одређеном тренутку;

- да се постигне довољан степен разумевања, како би деца овлада њим , да умеју да препознају оно што се од њих очекује и усмере у одређеном правцу;
- да се постави општи захтев да васпитно - образовни рад са децом буде привлачан, занимљив и да покреће њихове емоције, што се постиже полагањем од интересовања и потреба деце, а изазивају се разноврсним поступцима;
- да се у емоционалном погледу прати развој тзв. виших или сложенијих осећања интелектуалног, моралног, естетског и социјалног карактера: радозналости, осећања правде, осећања хармоније, осећања другарства и др.;
- да школски живот и рад од деце захтева да се укључе у разредну заједницу. У њој деца треба да буду спремна да признају права других, да се науче толеранцији , као и одлагању задовољавања неких личних потреба и жеља. Деца треба да прихвате одређен ред и самодисциплину да би могла да бораве у заједници.

4. Мотивациона готовост за полазак у школу подразумева:

- развијање жеље детета да учи, као и заинтересованост да се бави нечим што га приближава делатности одраслих и помаже преузимању нове друштвене улоге. Заправо ова готовост значи жељу да дете буде ђак, иде у школу, као и да се бави оним чиме се баве вршњаци и старија деца. При томе је важно да се ова жеља темељи на реалним представама о ономе што дете очекује у школи, како би се избегли неспоразуми и разочарање оним што затекне у новој средини ;
- да је основни мотив је чињеница да дете постаје ђак, да борави у школи, што му обезбеђује нов положај у друштвеним односима, који је жељен и цењен у друштвеном смислу и угледу који носи са собом. То га мотивише да поставља питања родитељима и васпитачима шта је школа, зашто деца одлазе у њу, шта раде тамо и сл;
- позитиван однос према школи , који се формира се постепено. У првој етапи његовог развоја недостаје му оријентација на садржаје учења који га очекују. Наиме, у првом плану је спољашна, формална страна школског живота, коју деца најпре упознају;

- да се може сматрати да је готовост постигнута ако се дете односи према поласку у школу и боравку у њој на позитиван начин, односно, као природном и неопходном будућем догађају у свом животу, прихватајући нужност и потребу за учењем .

5. Развијање сазнајних интересовања захтева ;

- да дете које полази у школу буде заинтересовано да стиче знања, учи и да је радознано и способно за самостално деловање;
- развијеност сазнајних интересовања, које је могуће утврђивати на основу броја и садржаја питања која дете поставља, склоности да из сопствених запажања и искустава извучи закључке, на основу развијености вештина и умења која се огледају у ономе што деца раде, конструишу, цртају;
- способност детета да прихвати усмеравања ка концентрисању пажње, жеље и способности, да сарађује са другом децом у откривачким активностим. Веома је присутна мотивација за самостално истраживање околне стварности, како би се боље упознала и задовољила радозналост детета.

Задаци васпитача, у односу на дечју радозналост, јесу :

- задовољавање и развијање радозналости , као и оспособљавање детета за самостално истраживање окружења и света који дете окружује;
- развој радозналости и сазнајних мотива који се налази у природи детета. Међутим, они се неће оптимално развијати сами од себе, већ их треба подржавати, култивисати и усмеравати, да би се формирали у дубоки и трајни сазнајни интереси. То се може постићи захваљујући одређеним условима, у подстицајној средини и захваљујући предусретљивости и поступцима одраслих, који омогућавају њихов правилан развој;
- васпитач у свом раду, поред тога што треба да уважава дечје интересе, мора да их ствара и каналише.

6. Садржаји и активности којима се деца припремају за школу

Сви садржаји и активности којима се деца припремају за школу сврстани су у области васпитно-образовног рада које припремају дете за савладавање градива које садрже наставни предмети првог разреда. Поред тематског повезивања садржаја унутар програма припреме деце за школу, треба водити на рачуна и о њиховом повезивању са садржајима програма у који су деца била укључена док су боравила у у млађим групама вртића, а посебно са садржајима који их очекују у основној школи.

Области васпитно –образовног рада

Програм припреме деце за школу састоји се од области у које су сврстани васпитно – образовни садржаји и активности путем којих се остварују општа и посебна припрема деце за школу. То су:

I Развој говора

1. Неговање говорне културе:

Говорна култура подразумева правилан изговор свих гласова матерњег језика који започиње њиховим исправним уочавањем, затим тачним издвојеним изговарањем, изговарањем гласова који се налазе у разним положајима у речима (на почетку, на крају и у средини изговорене речи), затим у разним структурама речи (у суседству са разним гласовима и у речима са различитим бројем гласова) као и у реченицама. Важно је и запажање темпа и ритма говора, гласности, висине гласа, боје и емотивног тона говора. Користе се разне вежбе дисања и артикулације, усавршава дикција како би говор постао јасан, жив, мелодичан , ритмичан уз одговарајући нагласак.

2. Богаћење дечјег речника и неговање граматички правилног говора подразумева:

- познавање значења речи уз њихово правилно и активно коришћење у комуникацији;
- вербално изражавање усклађено са важећим стандардима граматички правилног говора које се заснива на сразмерно богатом фонду речи и њиховом правилном изговарању;
- формирање речи које означавају множину, деминутиве , аугументативе као и глаголе.

3. Вербално изражавање и комуникација односи се на:

- способност за коришћење језиком у дијалошком и монолошком облику комуницирања, односно за усмено изражавање које представља смисаону целину којом се саопштавају сопствене мисли, осећања и жеље на начин који

је разумљив за друге, као и умење да се саслуша сабеседник и разуме шта говори;

- културу говорне комуникације која подразумева пристојно, предусретљиво и љубазно обраћање, као и навику да се говори умереним гласом, да се сабеседнику гледа у очи и, уопште, води рачуна о правилима бонтона док се говори, држању тела, гестовима и мимици;
- способност активног учествовања у разговорима на разне теме (о ономе што се десило у прошлости, о плановима за будућност, о актуелним ситуацијама, причама које су деца чула, видела у филмовима, луткарским представама).

2. Монолошки говор и причање подразумева:

- способност препричавања приче, филма, позоришне представе и сл, не изостављајући из приче битне моменте, поштовање редоследа и логике збивања, чинећи то изражајно, без претераног застајкивања, јасно и разумљиво слушаоцима;
- способност причања по сећању о својим искуствима и доживљајима, водећи рачуна о деловима, целини и садржају приче;
- способност сразмерно самосталног, садржајног, сликовитог, изражајног, логичног, граматички исправног, систематичног и целовитог причања.

3. Упознавање деце са облашћу која се односи на књижевност за децу значи:

- способности слушања, разумевања, доживљавања и памћења онога што се чита и прича, а затим и препричавања својим речима уз коришћење књижевних израза;
- способности да се одреди главни јунак књижевног дела, да се изрази свој однос према њему и да се уоче нека од изражајних средстава које је користио уметник;
- трајно интересовање за књижевно стваралаштво испричано, прочитано или приказано уз помоћ филма, ТВ емисија, радија, позоришне представе и др., као и способност њиховог доживљавања које се повезује са сопственим искуством и појавама из живота;
- сазнања о позоришту и драмској уметности

4. Говорне игре односе се на:

- познавање језичких игара (посебно традиционалних), игара загонетања, надмудривања, игре речима, разбрајалице, питалице, доскочице и сл;
- способност повезивања неповезаних појмова, њиховог комбиновања, као и замишљања и предвиђања одређених збивања;
- способност доживљавања лепоте песничке речи и инспирисања да се у покушајима нешто изрази на поетски начин;
- способност развоја хумора, примене смешног говора, шала и веселих збивања

5. Припрема за почетно читање и писање у припремном предшколском програму:

Почетно читање подразумева:

- мотивисаност деце да препознају графичке симболе, знакове, поруке и обавештења, као и мотивисаност да се научи читање;
- припремљеност за учење читања захваљујући развоју фонематске перцепције и осталим поступцима које препоручује методика развоја говора;

Почетно писање значи:

- постојање представе о облику, боји, величини и положају у простору предмета, цртежа и знакова;
- постојање способности визуелног процењивања, запажања и именовања ситних детаља, као и репродуковања њиховог изгледа и положаја;
- спретност и покретљивост руке, шаке и прстију;
- правилно седење и држање прибора за цртање, сликање и писање;
- сразмерно развијена фина моторика;
- усавршеност покрета за писање, као и оспособљеност да се свеска користи на одговарајући начин.

II Развој математичких појмова

1. Положаји у развоју математичких појмова подразумева постојање:

- способности сагледавања простора у односу на сопствено тело (десно и лево) као и положаја појединих делова тела, једних у односу на друге;
- способности сагледавања међусобног односа предмета у простору и мењања овог односа у разним варијатама (унутра, споља, преко, изнад, испод, иза, поред, на, около, између и сл.);
- способности уочавања релација међу предметима и њиховог представљања на макети, графички или описивање њиховог положаја речима;
- способност распоређивања објеката према одређеном правилу (у низу , у серији , по величини или неком другом својству, наизменично);
- способност уочавања односа целине и делова.

2. Кретање кроз простор – у односу на децу захтева:

- способност уочавања праваца кретања кроз простор у практичним ситуацијама (приликом сопственог кретања, кретања других, померања играчака, вожње бициклом...);
- способност предвиђања куда ће пасти бачени предмет;
- способност кретања предмета или модела у замишљеним ситуацијама, у тродимензионалном простору, или представљањем на цртежу , као и уочавање кретања предмета у комбиновању разних праваца.

3. Поређење и процењивање значи развој способности:

- именована појединих величина поређењем два предмет (већи, мањи, једнаки); или коришћењем трећег предмета као условне мере);
- упоређивања величина на основу малих разлика и њихова серијација (по величини, бројности, нијанси и др.);
- разумевања на најелементарнијем нивоу у практичној примени да поред условних мера (палац, шака, корак...), постоје и конвенционалне мере, као што су: метар, килограм и литар;
- формирања основних појмова о мерењу вредности: цена, трампа, куповина, продаја, плаћања, зајам, дуг и сл.

4. Области линије и тачке –односе се на развој способности:

- обележавања простора линијама, дељење и трансформисање простора и представљање на макетама;
- мењања гледишне тачке у посматрању простора из необичних углова и углова других особа (из жабље, птичје перспективе, како то види сусед који стоји са друге стране , и др.);
- елементарне оријентације у простору.

5. Облици у области ПМП- у припремном предшколском програму значе:

- способности уочавања одређених геометријских предмета у околини (предмети облика лопте, коцке и сл.);
- способности уочавања и разликовања геометријских облика уз занемаривање небитних карактеристика предмета;
- способности уочавања и разликовања геометријских фигура (лопте, коцке, круга, четвороугла, троугла и елипсе...);
- способности представљања и реконструисања одређених фигура у дводимензионалном, и објекта у тродимензионалном простору.

6. Област образовања скупова и бројева подразумева развој:

- способности уочавања скупова, формирање скупова и утврђивања припадности појединих елемената у скупу;
- елементарних појмова о пресеку скупова, унији скупова, подскупу, измештању чланова скупа и способност оперисања овим појмовима коришћењем тродимензионалних предмета;
- способности бројања и разумевање ознака за бројеве;
- способности успостављања кореспонденције “један према један” уз разне видове придруживања;
- способности проверавања једнаке бројности скупова придруживањем или успостављањем једнаке бројности на разне друге начине;
- способности бројања елемената скупова и способност поређења величине скупова на основу познавања сваког броја у бројном низу прве десетице;
- способности правилног коришћења математичких симбола за једнако и неједнако;
- способности решавања једноставних математичких проблема на практично – опажајном, а затим и вербалном плану.

7. Временско сазнање значи:

- способност да се уочава брзина протицања времена на основу ритмичких структура (брзо, споро и сл.) и објективизирање овог протицања повезивањем времена са простором;
- способност сналажења у времену на основу оријентира из свакодневног живота (оброци, спавање, јутро, викенд и сл);
- способност уочавања и реконструисања временског следа догађаја (јутро, подне, вече, раније, касније, за време) прво у садашњем времену, а затим и у прошлом и будућем, као и дана у седмици и годишњих доба.

III Упознавање природне и друштвене средине

1. Живи свет на Земљи – представља овладавање појмовима :

- разликовања живог од неживог;
- уочавање основних својстава живих бића и животних процеса, сличности и разлике међу њима и у односу на човека;
- познавање разноврсности животних облика и способности примене једноставних критеријума за њихову поделу;
- познавање назива и карактеристика типичних представника појединих биљака и животиња;
- елементарно познавање карактеристика појединих животних заједница: (на ливади, у бари и реци, на мору, у шуми, у парку и људском насељу).

2. Свет животиња се упознаје:

- познавањем карактеристичних облика понашања животиња (трчи, плива, лети, скрива се, напада, брани, лови, надмеће се и сл.);
- познавањем животних циклуса животиња: рађање, одрастање, размножавање, угинуће;
- познавањем животне средине подесне за опстанак појединих врста животиња (нпр. за рибе – вода);
- познавањем начина кретања животиња (пузање, скакутање, трчање...)
- познавањем начина комуницирања међу животињама;
- детаљнијим познавањем типичних представника животињског царства;

- разликовањем домаћих од дивљих животиња, односом човека према њима, користима од њих, начинима старања човека о њима...;
- стицањем сазнања о кућним љубимцима и начинима бриге о њима.

3. Биљни свет се упознаје као:

- познавање изгледа и назива основних делова биљака (корен, стабло, лист, цвет, плод и семе);
- познавање услова за раст и развој биљака;
- посматрање животног циклуса биљака које слободно расту у природи у односу на биљке које је човек култивисао за своје потребе;
- разликовање представника биљака које слободно расту у природи;
- елементарно познавање животних заједница у којима расту поједине биљке (на ливади, у шуми, бари, њиви, воћњаку).

4. Човек као припадник живог света подразумева постојање сазнања о човеку као природном и друштвеном бићу:

- сазнања о човеку као природном бићу, поређење са животињама и биљкама у погледу биолошких функција;
- познавање основних карактеристика изгледа и грађе човековог тела;
- познавање унутрашњих органа и њихових физиолошких функција;
- познавање услова за раст, развој и живот човека;
- познавање основних полних разлика (мушко-женско) , и начина продужења људске врсте;
- познавање главних фаза човековог живота и њихових карактеристика;
- стицање сазнања која се односе на шире, сређеније и зрелије социјално искуство од онога које су деца стекла у породици а које подразумева боље разумевање других људи, њихове делатности и основних друштвених односа у ужој и широј друштвеној заједници у којој живе;
- познавање и разумевање друштвених догађаја и друштвеног живота своје средине , као и сразмерно могућностима, активног укључивања у њих путем интеракције са вршњацима и одраслима;
- изграђивање задовољавајућег репертоара улога потребних за сналажење у разним друштвеним ситуацијама;

- познавање стратегија за решавање интерперсоналних проблема, односно, развој способности за што самосталније и конструктивније решавање конфликта и спремност за прихватање различитости других;
- успостављање блиских односа са људима око себе, које карактерише топлина, отвореност и узајамно разумевање и поштовање;
- разумевање породичних односа, родбинских веза и осећање поноса због тога што је дете члан одређене друштвене заједнице.

5. Рад људи као тема у ППП значи:

- оспособљавање деце да се у што већој мери самостално брину о себи, облаче се, хране, одржавају личну хигијену и др;
- оспособљеност за укључивање у живот и рад одраслих према својим могућностима, као и увиђање значаја рада;
- предан однос према елементарним радним задацима, спремност да се улаже труд у оно што се ради и то доведе до краја, сналажљивост, предузимљивост, истрајност, спретност, самосталност, одговорност и спремност за сарадњу;
- јачање деце поверења у сопствене снаге као мотива за даље напоре с обзиром на резултат или производ њиховог рада имају употребну вредност, посебно за друге људе.;
- елементарно познавање својстава материјала ради њиховог одговарајућег коришћења и способност правилног руковања алатима и приборима прилагођеним и доступним деци (чекићем, маказама, лопатицом и др., уз вођење рачуна о њиховој сигурности);
- познавање неких основних радних процеса које обављају људи у предшколској установи и другим институцијама и предузећима, школи, као и функција професија људи са којима се срећу (возач, учитељ, лекар, продавац и др.);
- познавање предмета из свакодневне употребе (играчке, алати и прибори, разни уређаји) и њихових карактеристика (од чега су и како направљени и како се користе);
- спремност за радно ангажовање;

6. Област заштите животне средине значи да деца:

- имају сазнања о животним стаништима и потреба њиховог очувања;
- уче да воле природу и дају лични допринос чувању природних ресурса;

- разумеју прилагођавање живих бића животним условима, као и улоге које биљке и животиње имају у човековом животу;
- уочавају утицај човека на животну средину, последице тог деловања, загађења воде, земље и ваздуха које праве промене на планети;
- знају шта је екологија, чиме се бави, како могу да се ангажују и дају лични допринос за очување планете (штедња енергије, угрожене врсте, чување природе, рециклажа..);
- разумеју значај здраве хране;

7. Материјални свет као област сазнања значи:

- уочавање особина предмета и појава;
- познавање елементарних физичких законитости и њихова примена;
- познавање природних појава;
- откривање разних материјала и њихових својстава;
- познавање предмета који се свакодневно користе;
- стицање елементарних сазнања о природним појавама, које проучавају одређене научне области и десциплине (астрономија, географија, метеорологија, физика, хемија, акустика, оптика, информатика).

8. Саобраћајно васпитање подразумева познавање:

- своје кућне адресе, адресе вртића и карактеристика саобраћаја на тој релацији;
- познавање локација за безбедно играње и разних саобраћајних ситуација;
- познавање саобраћајница, значења обележених делова за кретање пешака и возила као и познавање правила и саобраћајних знакова и семафора - који важе за све учеснике у саобраћају;
- разликовање тротоара, плочника којим се крећу пешаци од коловоза, друма, шина...куда се крећу возила;
- улоге полицајца у саобраћају;
- врсте возила и путеви њиховог кретања (у ваздуху, по води, по копну)

IV Физичко васпитање

1. Физички развој подразумева :

- здраво, физички добро и складно развијено дете;
- познавање сопственог тела, изгледа и шеме;
- развој латерализације;
- одржавање апарата за кретање (зглобова, веза и мишића);
- свестрани развој моторике (склад, координација, ритам...);
- развој психофизичких способности: брзине, окретности, гipкости, снаге, издржљивости, прецизности и др;
- развој равнотеже;
- развијеност свих мишићних група;
- јачање дисајне мускулатуре;
- правилан развој нервног система;
- припремљеност за услове живота и рада који дете очекује у школи.

2. Развој опажања значи:

- стицање богатог чулног искуства захваљујући коришћењу свих чула у додиру са разноврсним дражима, као основе за развијену перцептивну способност;
- развијене перцептивне способности као предуслова за успешно савладавање вештине читања и писања, математике, говора и низа других садржаја који ће бити потребни у каснијем школовању и животу.

3. Јачање здравља и одржавање хигијене захтева:

- правилан раст и развој организма и повећавање његове отпорности према неповољним утицајима савременог начина живота, промена у климатским условима;
- елементарна сазнања о здравственој култури и функционисању органа, ради очувања физичког и именталног здравља, и јачање отпорности организма;
- најелементарнија сазнања о болестима и повредама, као и начинима како да се избегну;
- познавање професија које се старају о здрављу људи;
- правилан положај тела приликом седења, стајања, ходања и вршења одређених радњи;

- познавање и придржавање правила личне уредности, чистоће и хигијене;
- стварање навика за правилан сан и одмор, правилну и умерену исхрану , боравак напољу и регулисање тежине тела.

V Ликовно васпитање

1. Ликовно васпитање реализовано кроз цртање значи:

- стицање искуства у представљању разних облика у простору применом различитих врста линија и постизања сложених композиционих решења;
- маштовитост, која се огледа у богатству детаља на облицима који се цртају;
- способност да се линијом и облицима изразе пропорције, величина и текстура;
- способност приказивања фигура људи, животиња, биљака и других објеката са више детаља и изражених карактеристика;
- способност декоративне примене линије уз постепено повећавање сигурности у потезима, постизање чистих и богатих линија, јасних контура и умења приказивања текстуре линијом.

2. Сликање као ликовна техника значи:

- осетљивост за боје, њихове нијансе и интензитет;
- способност уочавања боја као својства објеката и њиховог именовања;
- коришћење богатства боја, облика и техника, захваљујући одговарајућим подстицајима (доживљајима, погодним темама, утицају музике, књижевних дела);
- познавање основних сликарских материјала и техника (боја течних, чврстих, начина њиховог наношења и др.);
- способност декоративне употребе боје на начине који су доступни деци.

3. Пластично обликовање подразумева:

- смисао за обликовање и грађење волуменом у простору од различитих материјала који се спајају /нпр. кромпир и чачкалице/ или обликују прстима (нпр. глина, тесто, пластелин, глиномол и сл.) додавањем или откидањем;
- примена ранијих искустава у осетљивости на пластику и простор;
- усвајање техника рада, познавање својстава материјала који се обликују и спретност у коришћењу материјала и алата (моделирки, маказа, лепка и др.);

- способност анализе облика и текстуре разних објекта како би се они представили са више детаља и израженијим карактеристикама: фигура или групе фигура у покрету, њихово постављање у разне просторе и сразмере, уз изражавање емоционалног односа;
- способност обликовања најједноставније декоративне керамике и израда макета.

4. Естетско доживљавање и процењивање у ППП подразумева:

- сразмерно самостално и свесно уочавање боја, облика и њиховог склада, реда и мере у природи и продуктима људског стваралаштва и трагање за сопственим начинима хармоничног организовања облика у простору, као и искрено изражавање осећања и идеја путем линија, боја и облика,
- формирање елементарних естетских ставова и доживљаја као почетни корак у комуникацији детета са уметничким делима;
- формирање елементарних критеријума за естетско доживљавање уметничких дела, производа ликовног стваралаштва и естетских феномена уопште, што је показатељ визуелне и естетске културе.

VI Музичко васпитање

1. Слушање музике значи:

- интересовање за музику, способност њеног пажљивог слушања и доживљавања, уз препуштање атмосфери коју ствара;
- најелементарније познавање музике као културног феномена, музичке традиције и дела савремене музичке уметности, посебно нашег народа и највреднијих остварења светске баштине, приступачних деци и на основу тога трајност интересовања, љубави и поштовања за музичку уметност.

2. Певање подразумева да је:

- правилна дикција и артикулација текста приликом извођења песме;
- развијен сећај за прецизно извођење различитих ритмичких структура песама кроз самостално и хорско певање, као и уз инструменталну пратњу;
- развој музикалности кроз певање у задатој интонацији, ритму и мелодији

3. Свирање захтева:

- оспособљавање за коришћење инструмената Орфовог инструментарија са неодређеном висином тона (штапићи, бубњеви, звечке, кастањете, чинеле...)
уз сразмерно тачно извођење различитих ритмичких структура;
- постепено оспособљавање за музицирање на инструментима са одређеном висином тона у складу са дечјим интересовањима и могућностима;
- развој музичке меморије,
- елементарно музичко описмењавање прилагођено узрасту.

4. Плесне активности у оквиру музичког образовања јесу:

- организоване активности у оквиру телесног и музичког васпитања, посебно ритмике;
- ритмичка прецизност, кординација и култура покрета, њихов склад, лакоћа и слобода у изражавању музичког доживљаја уз сналажење у простору и способност овладавања њиме;
- познавање могућности свог тела као инструмента изражавања покретом, његово правилно држање, грациозност у ходању, изражајни, леви и складни покрети оплемењени музиком, уз корекцију евентуалних недостатака у том погледу.

Предложене **теме** од стране Актива предшколских васпитних група јесу:

1. - Ми смо група, колектив - ;
2. - Јесен око мене - ;
3. – Супротности - ;
4. - Испод новогодишње јелке - ;
5. - Зимски празници и веселја - ;
6. – Чувари - ;
7. - Боје које нас окружују - ;
8. – Млади научници - ;
9. - Живи свет - ;
10. - Деца у свету уметности - .

VI ПРОГРАМ РАДА ПЕДАГОШКО–ПСИХОЛОШКЕ СЛУЖБЕ

6.1 ПЕДАГОШКО ИНСТРУКТИВНИ РАД

Стручни актив за развојно планирање ради једном у три месеца или према потреби и бави се следећим питањима:

- израдом Развојног плана ;
- одређивањем динамике одржавања састанка САРП-а;
- поделом задужења члановима САРП-а.

Рад тимова одвија се кроз састанке организоване једном месечно и бави се следећим активностима:

- израдом Годишњег плана и програма рада;
- планирањем активности;
- утврђивањем распореда извођења активности;
- планирањем и набавком потребног материјала за рад;
- осмишљавањем и уобличавањем активности;
- евидентирањем реализованих активности и евалуацијом;
- планирањем и реализацијом активности у којима учествују родитељи.

6.2 ПРОГРАМ САМОВРЕДНОВАЊА

Самовредновање је процес неопходан за унапређивање васпитно – образовног рада у свим доменима.

Полазна основа за самовредновање јесу: Правилник о стандардима квалитета рада образовно-васпитних установа и Стандарди квалитета рада предшколских установа.

У раду се користи, као подршка при избору методологије и инструмената рада, и: **Приручник за самовредновање и вредновање рада школе, Водич за самовредновање у предшколским установама** и др., али вредновање и извештај се конципирају према прописаним стандардима у оквиру свих области.

Самовредновање се односи на седам кључних области праћених кроз петогодишњи циклус. **Годишњи план самовредновања** припрема Тим за самовредновање. Годишњи план самовредновања доноси се на основу процене стања у Установи и саставни је део Годишњег плана рада установе. У годишњем плану самовредновања дефинишу се:

- предмет самовредновања, односно област која ће бити вреднована према стандардима квалитета рада установе,
- предвиђене активности,
- временска динамика,
- носиоци активности;
- инструменти и технике самовредновања,
- исходи и критеријуми успеха, односно начин евалуације.

Самовредновање организује и координира Тим за самовредновање.

Директор установе именује чланове тима за период од годину дана.

Тим за самовредновање има најмање пет чланова и то: представника стручних органа, савета родитеља и органа управљања.

Руководиоца тима за самовредновање бирају чланови тима из својих редова.

У раду тима за самовредновање учествује и директор установе.

Тим за самовредновање обезбеђује услове за спровођење самовредновања.

Састав чланова тима и план рада тима за самовредновање уграђује се у Годишњи план рада.

Статутом установе треба да буду одређени начини рада, састави и надлежности свих стручних органа, па самим тим и Тима за самовредновање.

Начин рада Тима за самовредновање:

Самовредновање се врши на основу анализе квалитета евиденције и педагошке документације Установе, Програма васпитања и образовања, Годишњег плана рада и Развојног плана установе, базе података у оквиру јединственог информационог система просвете, стручног усавршавања, података прикупљених кроз истраживања спроведених у установи, ефеката реализованих активности у пројектима и других извора, затим на основу праћења различитих активности васпитно-образовног рада, као и на основу разговора, стручних дискусија, састанака, резултата спроведених анкета и др .

Чланови Тима за самовредновање прикупљају и обрађују податке везане за предмет самовредновања и врше анализу квалитета предмета самовредновања на основу обрађених података.

Кораци самовредновања :

1. успостављање договора о областима самовредновања и одговорностима чланова тима;
2. проучавање области квалитета и договор о циљевима, стандардима, индикаторима и нивоима које треба преиспитати;
3. идентификовање и прикупљање доказа за процену оствареног нивоа одређеног стандарда у свим индикаторима;
4. израда свот анализе и уочавање јаких и слабих потенцијала и ресурса;
5. састављање извештаја о процесу самовредновања;
6. давање предлога у вези са унапређивањем уочених слабости (акциони план), са дефинисањем критеријума успеха;
7. уграђивање акционог плана у Годишњи план рада установе;
8. реализација плана,
9. евалуација плана,
10. годишњи извештај о самовредновању,
11. дефинисање даљих активности ради непрекидног унапређивања квалитета рада.

Извештај о самовредновању на годишњем нивоу директор Установе подноси Васпитно-образовном већу, Педагошком колегијуму, Савету родитеља и органу управљања – Управном одбору.

Извештај садржи:

1. опис и процену остварености стандарда квалитета рада Установе;
2. предлог мера за унапређивање квалитета рада Установе ;
3. начин праћења остваривања предложених мера.

Директор обезбеђује начин да извештај о самовредновању у претходној радној години буде доступан свим заинтересованим лицима.

На основу извештаја о самовредновању у целини, извештаја о остварености стандарда постигнућа и других индикатора квалитета рада, Установа доноси Развојни план. Нови развојни план као полазну основу узима резултате самовредновања.

6.3 ПРОГРАМ ЗА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Програм заштите деце од насиља, злостављања и занемаривања сачињен је на основу посебног протокола и правилника о поступању у ситуацијама насиља, злостављања и занемаривања у васпитно – образовним институцијама. Програмом су дефинисане и разрађене превентивне и интервентне активности чији је основни циљ превенција и сузбијање свих видова насиља.

Насиље се дефинише као сваки облик једанпут учињеног и поновљеног вербалног или невербалног понашања који има за последице стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства деце.

Сви облици насиља, злостављања и занемаривања деце, којима се угрожава или нарушава физички, психички и морални интегритет личности детета, представљају повреду једног од основних права наведених у Конвенцији Уједињених нација о правима детета, а то је право на живот, опстанак, развој, учење и сл. Насиље може имати различит форме:

- **Физичко насиље**- односи се на понашање које доводи до стварног или потенцијалног телесног повређивања детета;
- **Емоционално(психолошко) насиље**- односи се на понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког или емоционалног здравља детета;
- **Социјално насиље**- представља искључивање из групе и дискриминацију;
- **Злоупотреба деце**- представља све што појединци и институције чине или не чине, а што директно или индиректно шкоди деци .

Занемаривање и немарно поступање представља случајеве пропуста Установе или појединца да обезбеди услове за правилан развој детета, што може нарушити здравље детета, као и његов физички, ментални, морални и друштвени развој.

Установа обезбеђује услове у којима се:

- учи, развија и негује култура понашања и уважавања личности детета и запослених;
- забрањује свака врста насиља;
- пријављује све уколико се процени да је постојало насиље над дететом или запосленима;
- развија одговорност свих који имају сазнања о насиљу и обавезује их на адекватно поступање .

Циљ програма заштите деце од насиља , злостављања и занемаривања је унапређење квалитета живота деце и односи се на:

- стварање безбедне средине за живот, рад деце;
- стварање и неговање климе прихватања, толеранције, уважавања ;
- подизање нивоа свести и повећање осетљивости запослених за препознавање насиља, злостављања и занемаривања ;
- промена културних, друштвених норми, стереотипа и предрасуда које подстичу насиље.

Кораци и редослед поступања у вези са препознавањем насиља, злостављања и занемаривања деце обавезују да се интервенише:

- у случајевима насиља или сумње да се насиље дешава међу децом ;
- у случајевима када је дете изложено насиљу од стране одрасле особе запослене у Установи ;
- у случајевима када је дете изложено насиљу од стране одрасле особе која није запослена у Установи.

Основе за успостављање процедура за реаговање у установама васпитања и образовања које се односе на злостављање деце од стране запослених у установи налазе се у Закону о основама система образовања и васпитања (члан 44, 45 и 46).

Кораци у интервенцији су обавезујући у случајевима када се утврди да постоји:

1. сазнање о насиљу које се одвија на два начина: опажањем или добијањем информација да је насиље у току или се сумња у насиље на основу спољашњих видљивих знакова или специфичног понашања детета као и путем добијања информација путем пријављивања, непосредно од стране детета или трећег лица ;
2. прекидање, заустављање насиља- свака одрасла особа која има сазнање о насиљу у обавези је да реагује тако што ће прекинути насиље или позвати помоћ ;
3. смиривање ситуације - што подразумева обезбеђивање сигурности за дете, раздвајање од насилника и разговор са актерима;
4. сумња о вршењу насиља или добијање информација о насиљу. Тада се консултације обављају у оквиру Установе са другим запосленима, са члановима Тима за заштиту деце од насиља, педагогом, директором, са релевантним службама које функционишу изван Установе: Центром за социјални рад, Домом здравља.

6.4 ПРОГРАМ ИНКЛУЗИВНОГ ОБРАЗОВАЊА

У предшколској установи „Пионир“ у складу са Законом о основама система образовања и васпитања, примењен је члан 2 закона који гарантује доступност и једнаке могућности за образовање све деце, па самим тим и деце са сметњама у развоју.

У вези са тим 2010. године је формиран Тим за инклузију који чине стручни сарадници, и стручни радници, представници запослених из свих објеката ПУ (васпитачи и медицинске сестре-васпитачи) а њим руководи дефектолог ПУ.

Основни задатак Тима је да афирмише права деце, нарочито деце са сметњама у развоју, као и надарене деце.

На састанцима који се периодично одржавају, чланови Тима извештавају о напредовању деце са тешкоћама у развоју која се налазе у објектима у којима су запослени као и о врсти подршке коју им васпитачи и медицинске сестре пружају у току васпитно-образовног рада. Осим извештавања, чланови Тима су упознати са законским процедурама пријема деце са сметњама у развоју у редовне вршњачке групе деце, као и о начину рада са њима у периоду адаптације.

У току радне године председница Тима за инклузију посећује васпитне и јаслене групе деце и одговара на позив стручних радника ради подршке деци са тешкоћама у развоју, о чему постоји евиденција у радним књигама стручних радника.

У сваком објекту постоји посебно издвојена стручна литература везана за инклузивно образовање коју чине: документи, приручници, обрасци, правилници, тестови, књиге исл. Овај материјал је доступан свим стручним радницима, као и Годишњи и Развојни план. Сваке године постојећој литератури придодати су и приручници за рад са надареном децом али ниједан педагошки профил надареног детета још увек није урађен, као ни посебне индивидуализоване активности за надарену децу.

Тим за инклузију сарађује са свим важним установама у граду које се баве децом, као што су: Дом здравља, Развојно саветовалиште, Школска управа, ОШ за децу са оштећењем слуха „11. мај“, Интерресорна комисија, Центар за социјални рад, Мрежа подршке инклузивном образовању, као и са свим градским и сеоским основним школама у које се уписују деца са сметњама у развоју која су у нашој ПУ похађала припремни предшколски програм.

Чланови Тима за инклузију организују и регионалне састанке са другим члановима Тима за инклузију који постоје у Предшколским установама Поморавског

округа. Председница Тима, која је и регионална координаторка Мреже подршке инклузивном образовању за Поморавски округ је организовала трећи регионални састанак Мреже подршке инклузивном образовању коме су присуствовали представници локалне самоуправе, Школске управе Јагодине као и чланови свих 6 интерресорних комисија Поморавског округа.

На поменутиим састанцима је договорено да чланови Интерресорних комисија доносе мишљење о детету у законском року тако да предшколске установе добију смернице за рад са децом као и могућност да остваре законске мере подршке за које чланови комисије утврђују да су неопходне за развој детета (персонални асистент, уклањање физичких баријера у објектима, асистивна технологија итд.). Уз мишљење чланова интерресорне комисије о неопходним мерама подршке за дете, и комплетну медицинску и педагошку документацију, Педагошки колегијум је у обавези да на предлог Тима за инклузију, донесе одлуку о креирању ИОП-а за дете са тешкоћама у развоју које је уписано у редовну васпитну групу уколико се утврди да је то неопходно.

У ПУ „Пионир“, у објекту „Бамби“ постоји и развојна група у којој се налазе деца са сметњама у развоју са територије читавог Поморавског округа, по препоруци Интерресорне комисије а на основу одлуке родитеља. Деца која се налазе у развојној групи такође се налазе у систему инклузивног образовања кроз различите облике свакодневног дружења са вршњацима у објекту.

6.5 ПРОГРАМ ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Чланови Тима за заштиту животне средине састају се једном месечно, подносе извештаје о реализацији активности предвиђених планом и договарају се о могућностима даљих акција. Област заштите животне средине у корелацији је са свим васпитно-образовним областима. Свака активност и игра садрже обиље појмова који се прожимају са појмовима који доминирају у наведеној области. У зависности од умећа стручних радника, може се радити свакодневно, док је очување животне средине обавезна активност у области упознавања околине. Зато је дато више тема које стручни радници бирају у односу на узраст деце и могућности које поседују објекти у којима деца бораве. Континуирано деловање и васпитање за очување природе и њених ресурса, временом постају трајна вредност и начин живљења деце. Свака активност која се реализује може укључити што више родитеља, како би

се подигла свест и одговорност свих актера о потреби очувања животне средине за здрав живот на планети који се оставља потомству

Циљеви плана у области заштите животне односе се на:

- Имплементацију еколошких садржаја у васпитно-образовни рад;
- усмеравање деце на одговорно понашање према природи;
- увиђање важности бриге за своју природну околину и очување природе;
- развијање вештина и знања у вези са очувањем животне средине у ситуацијама које су деци блиске и познате (у Установи и ван ње);

Задаци су истраживачког карактера:

- Развијати еколошку свест, вредности и позитиван став према природи, како би деца еколошки промишљала и деловала;
- развијати свест о дечијим правима, одговорности и дужностима;
- истраживати о могућности очувања биљног и животињског света;
- пратити раст биљака од семенке до плода (цвеће, саднице, поврће...);
- рециклирати у креативним радионицама унапред сакупљену и селектовану папирну , картонску и пластичну амбалажу;
- истраживати могуће начине коришћења рециклиране амбалажа;
- учити и примењивати рационално коришћење питке воде;
- обележавати све важне датуме везане за екологију;
- укључити родитеље у што више активности;
- реализацијом предвиђених активности развијати креативност деце.

Овако конципираним активностима подстиче се преношење порука са одраслих на децу, које делују на развој еколошке свести и стварање позитивног става према природи и друштвеној средини.

Честим спровођењем наведених активности, подстичу се дечије идеје, где се касније кроз групни или тимски рад могу и реализовати. Деца могу да оформе Еко патроле које ће пратити понашање људи у граду као и у природи . Размењиваће искуства у вези са проблемима који постоје у природном окружењу .Деца могу да разумеју узрочно-последичне везе, да развијају пожељне навике понашања код других .Стварајући другачији свет око себе деца добијају прилику да осмишљавају свој простор у ком бораве а који ће за њих бити занимљив, удобан и подстицајан за игру и учење у вртићу. Деца на тај начин схватају неопходност примене својих знања у многим областима живота и разним ситуацијама и осећају личну одговорности за очување природних ресурса.

6.6 ПРОГРАМ РАДА ПЕДАГОГА ЗА ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ ДЕЦЕ

Физички развој и развој моторичких способности, требало би посматрати као нераздвојне структуралне елементе личности заједно са когнитивним, конативним и социјалним елементима у инегралном развоју детета.

Из тих разлога један од најважнијих задатака у области физичког васпитања је подстицање физичког развоја и усавршавање моторичких способности код деце свих узраста. Предшколско доба представља период у коме се постављају основе за формирање личности и у коме је за дете врло важан утицај окружења..

У зависности од васпитно-образовних утицаја деца стичу елементарна знања и искуства о животу и средини у којој живе, хуманизују се и социјализују.

Савремени контекст у коме деца одрастају уз нове технолошке изазове померају дечија интересовања и умањују потребе за физичким активностима, што може лоше да утиче на физичке способности али и на целокупан развој детета.

Из тих разлога физичке активности представљају један од значајних фактора подстицања правилног раста и развоја.

Програм који је предложен треба прихватити флексибилно као један од могућих приступа. Свакодневним радом створиће се основа за рационалну и конкретну припрему и његову систематску и свестрану примену у овој области.

Промене и допуне учиниће га лакшим за реализацију овакве коцепције конкретног програма који је намењен свим узрастима деце. Реализација програма подразумева практичаре као истраживаче, креаторе и евалуаторе сопствене праксе.

Стручни радници који раде са децом организују индивидуални приступ детету, рад са мањим групама деце (по могућству хомогеним с обзиром на узраст и моторичке способности), фронтални облик рада, игру у формалним и неформалним групама деце истог и мешовитог узраста.

Путем разноврсних активности у вртићу, планираних за све узраста деце , под стручним надзором и кроз активно учешће медицинских сестара - васпитача , васпитача и педагога за физичко васпитање, свакодневно се реализује програм физичког васпитања.

Деца стичу елементарна знања о физичкој култури и стварају навике за свакодневне физичке активности које постају саставни део културе живљења.

У физичком васпитању деце могу се користити садржаји из свих области које су предвиђене предшколским васпитањем.

Програмирање је у складу са Оперативним планом и програмом рада Установе, општим васпитно-образовним задацима и орјентационим садржајима за одређени узраст деце, узимајући у обзир карактеристике и потребе сваке васпитне групе.

Када је предшколски узраст у питању, најважније је организовање активности кроз игру, када год је то могуће.

Неопходно је унети елементе игре у реализације планираних садржаја. Изузетно је важно да дете у потпуности задовољи своју потребу за игром тако да се никада вештачки не прекине, јер може дестабилизovati дете, смањити контролу пажње, функционисање меморије и формирање симболичких операција.

Активности педагога за физичко васпитање у свим активностима које се организују у циљу реализације програмских задатака је свакодневна.

Циљеви и задаци физичког васпитања спроводе се током радне године у оквиру

- васпитно образовног рада;
- сарадње са породицом;
- сарадње са друштвеном средином и стручног усавшавања.

Задаци физичког и здравственог васпитања деце

Физичко васпитање, као и физичке и здравствене активности деце је стручно педагошки процес где се индивидуално и колективно развијају и подижу на виши ниво и усавшавају кретне активности деце, нарочито природни облици кретања, кретно-техничка знања, умећа, вештине, правилне технике кретања, обезбеђује забава и разонода, афирмише појединац и колектив.

Задаци захтевају да се:

- подстиче телесни раст и развој, који утиче на унапређење здравља и развоја способности прилагођавања променљивим условима живота;
- развијају и учвршћују навике кретања примењених их у различитим ситуацијама и условима као способности слободног изражавања покрета;
- развијају и учвршћују навике личне хигијене, хигијене начина живота као и хигијене средине у којој деца живе;
- спречавају поремећаји моторике и држања тела;
- развијају навике за свакодневно телесно вежбање као пријатне активности;
- негују поштовање рада, самоконтроле и сложенији облици сарадње са децом.

Непосредан рад са децом у вртићу има следеће облике сарадње:

Дневним распоредом живота у вртићу, предвиђене су свакодневне активности из области физичког васпитања, које обухватају **превентивне и подстицајне активности** које се прожимају са осталим васпитно образовним делатностима.

Најчешће форме рада су усмерене активности, када деца у одређено време заједно раде на упознавању унапред планираних васпитно образовних садржаја, према већ одређеном циљу, задацима и садржају активности.

Различита је организација и дужина трајања појединих усмерених активности у односу на узраст деце. Осмишљавање програмских активности је у директној вези са програмским задацима.

Физичко васпитање у јасленим групама:

Основни задатак у васпитању деце јасленог узраста је очување, подржавање и оплемењивање спонтаног израза детета у односу на околину, као и поштовање његове индивидуалне особености у откривању света и мењању своје околине.

Основни циљ у раду са децом јасленог узраста (од једне до три године) је стварање услова како би дете упознало себе, своју околину и стекло сазнања о другима.

Васпитни рад је ефикаснији уколико су одрасли осетљиви посматрачи активности саме деце, у које се укључују својим ненаметљивим подстицајима. Стручни радници стварају услове из којих ће дете одабрати оно што жели.

Услови развоја и начин васпитања деце у раном узрасту имају велике непосредне и извесне дугорочне последице, било да је реч о негативним или позитивним последицама развоја.

У раду са децом јасленог узраста доминирају моторичке активности, које имају посебан задатак у подстицању развоја покрета и перцептивног развоја као и развијања физички здравог детета.

Моторне активности

Извођење моторичких игара и активности на свежем ваздуху јача дечји организам, убрзава и побољшава промет материја, подстиче варење, повећава апетит и доприноси добром сну.

Природни фактори имају значајан утицај на стварање опште отпорности организма, а посебно на правилан рад органа за дисање, што је врло значајно за рани

узраст деце. Нарочито значајан фактор је светлост, па је свакодневни боравак на отвореном простору веома важан за развој деце.

Број моторних активности у току дана варира између 3-5, оне су свакодневно распоређене између других активности Трају од 5 до 20 минута. У току дана смењују се различити типови активности.

Избор активности је такав да се функционалне способности свих органа равномерно развијају и доприносе формирању правилног држања тела при мировању и кретању, чиме се утиче на правилан развој апарата за кретање, посебно зглобова, веза и мишића.

Форме рада су углавном игровног типа и њихов модалитет је у функцији садржаја који се кроз форму нуди деци. Најчешће су то полигони, покретне игре и музичко - ритмичке игре. Са узрастом су и активности нешто сложеније.

Програмски елемент нису обавезујући и подложни су разноврсним модификацијама и варирају како би се захтеви и активности прилагодили дечјим могућностима и потребама.

Игри је увек посвећена пажња тако да налази место у програмирању активности које се реализују током године.

Игра представља специфичан начин учења предшколског детета.

Деца у игри експериментишу, постављају и решавају проблеме на специфичан, сврсисходан и себи својствен начин. Тиме се дечија латентна искуства систематизују и прерастају у сређено знање.

Кроз игру је могуће трансформисати различите обрасце дечијег понашања и подстицати нове моделе, што доприноси даљем развоју дечијих потенцијала. Игра одређеним материјалима помаже детету да се касније боље сналази у решавању сличних проблема. Развијајући посебне вештине и начине понашања, дете у игри стиче искуства, открива, учи и ствара. Значај игре за развој дечијих способности долази до изражаја за сваку развојну фазу, које се препуне активности и у којима дете испробава све могућности одређене функције и на такав начин усложњава своје способности.

Облици рада и програм развоја деце предшколског узраста:

- праћење дечјег развоја (карактеристике групе);
- покретне, кооперативне и остале игре ;
- превентивно вежбање и разноврсност при вежбању,
- предшколци на селу: покретне игре, вежбе за координацију;
- сарадња са ``Јаса`` у оквиру коришћења спортских терена у граду;
- сарадња са извиђачима Јагодине у циљу извођења заједничких активности.

Покретне игре, кооперативне, такмичарске покретне, спортске, индивидуалне, групне, игре парове, са и без реквизита, представљају основу за планирање свих садржаја за дечју забаву и дружење са вршњацима који су у вртићима у селима.

Бављење покретном-такмичарском игром је од великог значаја за правилан физички развој и чување здравља предшколског детета.

Посебно место у планирању за сваку радну годину је организовање **Олимпијских играрија** на градском стадиону, у којима учествују сви предшколци који похађају четворочасовни ППП али и одређени број деце свих узраста из градских објеката и суседних градова.

Праћење свих врста физичких активности реализује се кроз:

- педагошко – инструктивни рад;
- праћење и вредновање остваривања програма неге и васпитно образовног рада
- учествовања у стварању одговарајућих услова за реализацију циљева физичког развоја деце;
- информативно документарног рада;
- рад тимова и стручних актива;
- сарадњу са студентима Факултета педагошких наука у Јагодини кроз реализацији практичне наставе у сали вртића `` Пионир ``;
- сарадњу са породицом и друштвеном средином;
- стручно усавршавање, планирање и евалуацију;

6.7 ПРОГРАМ ПРЕВЕНТИВНЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Превентивна здравствена заштита деце предшколског узраста која бораве у вртићу има за циљ да створи потребне услове за развој психофизички здравог детета, што се постиже остваривањем задатака у оквиру организованог праћења развоја и заштите здравља деце.

Задаци превентивне здравствене заштите деце у вртићу јесу :

- јачање и заштита дечјег организма, што подразумева одговарајуће услове у средини у којој дете борави, организацију здравствене заштите, стручну и

хуману негу, правилан распоред живљења, правилну исхрану и доследно поштовање индивидуалних разлика у развоју деце;

- оптимални физички и психички развој деце;
- усвајање одређених навика код деце хигијенских, навика у исхрани, радних навика, навика понашања;
- утицај на формирање здравог, радосног и задовољног детета.

За реализацију програма превентивне здравствене заштите задужен је стручни тим кога чини стручни сарадник за превентивну здравствену заштиту, сарадник за превентиву и постуралне промене код деце и медицинске сестре које раде превентивну здравствену заштиту.

У реализацији наведеног програма учествују и спољни стручни сарадници из Здравственог центра Јагодина (апедијатри, физијатри, епидемиолози, стоматолози и др.). Такође и запосени у вртићу свакодневно, путем бројних активности дају допринос успешној реализацији програма.

Опште мере за унапређење здравља деце у вртићу

Ове мере представљају саставни део јединственог система превентивне здравствене заштите које се реализују свакодневно и доносе се на:

- распоред и садржај боравка деце у вртићу - време пријема и испраћаја деце, време узимања оброка, физичке активности, боравак деце на ваздуху, подневни одмор и сан;
- исхрану деце и витаминску профилаксу;
- правилну исхрану као битног чиниоца раста и развоја деце.

За напредовање детета поред задовољења квантитативног уноса (калоријских потреба), битно је и задовољење квалитативних потреба тј. заступљеност и правилан међуоднос свих храњивих материја : беланчевина, угљених хидрата, масти, минералних соли, воде и витамина.

Путем израде јеловника врши се правилно планирање исхране што подразумева обезбеђење квалитативних и квантитативних потреба дечјег организма.

Поред свакодневног одржавања хигијене кухињског блока и редовне дезинфекције посуђа, опреме и простора, повремено се врши контрола бактериолошке исправности и квалитета приремљење хране.

Хигијенски услови

Стварање хигијенских услова у вртићу утичу на целокупно здравствено стање деце што подразумева:

- унапређење личне хигијене деце и особља;
- одржавање опште чистоће простора;
- проветреност простора;
- осветљеност простора;
- одражавање оптималне температуре и влажности ваздуха;
- дезинфекција, дезинсекција и дератизација простора;
- начин прикупљања и дистрибуција отпадних материја (посебна важност придаје се централној кухињи);
- санитарни преглед радника.

Спречавање и сузбијање ширења заразних болести спроводи се путем општих мера за унапређење здравља, свакодневном здравственом контролом и систематским прегледима деце.

Предузимање противепидемских мера подразумева:

- изолацију оболеле деце;
- издвајање деце која су била у непосредном контакту са оболелом особом;
- узимање потребних анализа код све деце из контакта;
- предузимање општих хигијенских и противепидемских мера за прекидање путева преношења инфекције;
- појачан надзор над радом вртића од стране хигијенско-епидемиолошке службе, дечјег диспанзера и Завода за јавно здравље;
- у посебним околностима привремено затварање објекта.

Систематско праћење раста, развоја и здравља деце и заштита од болести

Због специфичности услова колективног боравка, морфолошке и функционалне незрелости детета, систематско праћење здравља и развоја деце представља важан вид превентивне здравствене заштите. Здравствена контрола детета почиње од уписа у вртић када родитељ доноси здравствени картон оверен од надлежног лекара-педијатра дечјег диспанзера.

Праћење здравственог стања деце врши се свакодневно у свим објектима вртића. Периодично се организују систематски прегледи деце, као и прегледи према потреби (здравствени прегледи деце пред одлазак на зимовање и летовање).

У случају да у току дана дође до погоршања здравственог стања деце предузимају се следеће мере:

- обавештава се родитељ;
- дете се искључује из васпитне групе и борави и одводи у соби за изолацију где остаје до доласка родитеља;
- болесно дете се раскомоћује, редовно поји, према потреби расхлађује, уз апликацију антипиретика;
- соба за изолацију се редовно проветрава.

Спречавање повреда код деце

Одговорност за безбедност деце у вртићу носе сви радници, пре свега васпитачи и медицинске сестре.

Програм безбедоносних мера које предупређују ризичне ситуације односе се на:

- обезбеђење прозора, тераса, степеништа, улаза и излаза из објаката и др;
- обраду оштрих угаоних површина у објекту, заштита грејних тела и електричних инсталација;
- начин чувања хемијских средстава и лекова;
- обезбеђење дворишта и реквизита за децу;
- обрада оштрих ивица и површина у дворишту;
- мере противпожарне заштите и др.

У случају повреде детета обавезно је хитно предузимање мера пружања прве помоћи повређеном детету и обавештавање родитеља.

Уколико је у питању тежа повреда дете се упућује хитно у градски Здравствени центар ради благовременог пружања стручне медицинске помоћи.

У свим објектима вртића налазе се приручне апотеке које су снабдевене потребним дезинфекционим средствима, санитарским материјалом и лековима за симптоматску терапију.

У случају да родитељ не може брзо да стигне до вртића, детету је озбиљно нарушено здравље, дете треба без одлагања одмах одвести до Здравственог центра у циљу благовременог пружања стручне медицинске помоћи.

О свакој промени здравственог стања и повређивања деце, васпитачи и медицинске сестре-васпитачи дужни су да обавесте директора и службу превентивне здравствене заштите, као и да сачине службену белешку у вези са уоченом променом.

Сви запослени су дужни да у оквиру описа послова и радних задатака реализују и програм превентивне здравствене заштите.

У случају погоршања епидемиолошке ситуације у окружењу и постојања ризика од појаве епидемије и болести, запослени су дужни да благовремено и адекватно реализују све наложене противепидемијске мере.

Уколико запослени одбије радне обавезе или дође до неадекватне и неблаговремене реализације исте, запослени ће бити санкционисан адекватном казненом мером сходно тежини повреде радне обавезе.

Ако се догоди да већи број запослених одсуствује а број деце не буде смањен, руководици објеката су дужни да сачине распоред рада са продужењем радног времена присутних запослених, како би се несметано одвијао рад и реализовале све дневне активности предвиђене програмом.

6.8 ПРОГРАМ РАДА САРАДНИКА ФИЗИОТЕРАПЕУТА

У циљу пружања адекватне превенције постуралних промена и што квалитетнијег психофизичког развоја деце, План рада сарадника физиотерапеута је представљен по месецима.

Сваког месеца, поред редовних дневних обилазака објеката вртића, како у граду тако и у селима, сарадник физиотерапеут континуирано врши приказ посебних вежби присутној деци .

Посебне превентивне вежбе биће реализоване почев од млађе васпитне групе до предшколских васпитних група. Временски интервал трајања превентивних вежби зависи од узрасног доба , роја деце у групи , броја група у објектима вртића и других фактора.

Стручњаци истичу значај правилног држања и равнања тела и постурални став као важне елементе у превенцији деформитета кичменог стуба.

Лоше држање тела и деформитети кичменог стуба све су чешћа појава коју дете у развоју не може савладати без стручне помоћи. Деци су потребне посебне вежбе како би се правилно развијала и стекла самопоуздање.

Деца све више времена проводе поред компјутера играјући игрице и гледајући телевизију што је један од основних и потенцијалних узрока за настајање различитих врста деформитета. Истраживања су показала да данас свако треће дете има проблема са локомоторним апаратом (деформитети кичменог стуба, равна стопала, деформитети грудног коша, прекомерна тежина) што је и последица пасивног и

неактивног начина живота. Неактивност са собом повлачи и још низ других проблема као што је и проблем са концентрацијом.

Сарадник- физиотерапеут реализује Годишњи план и програм рада применом адекватних вежби, у оквиру превентивне здравствене заштите деце .Применом превентивних вежби помаже се успостављању правилног положаја тела као и превентивног јачања најосетљивијих тачака дечијег организма.

Основни циљеви посебних вежби састоје се од одржавања и повећања :

- правилног развоја локомоторног апарата ;
- локалне и опште издржљивости;
- обима покрета у зглобовима;
- снаге мишића;
- координације покрета;
- брзине покрета

Најважнија ставка је сама превенција настанка деформитета локомоторног апарата.

Сарадник - физиотерапеут је укључен и у систематске прегледе деце који се реализују у објектима Установе.

Програм превентивних вежби реализује се у свим објектима према унапред израђеном распореду рада и у сарадњи са другим стручним сарадницима.

Сарадња са породицом

Сарадња са породицом остварује се у виду индивидуалних разговора, а по потреби организовањем групних састанака. Састанци са родитељима имају саветодавну улогу, у виду пружања адекватних одговора на њихова постављена питања из домена физикалне медицине и рехабилитације. Кроз сусрете са родитељима ради се на томе да родитељи добију информације о :

- приказу и примени посебних вежби;
- начину и месту вежбања;
- правилном седењу;
- правилном ходању;
- правилном одабиру обуће за децу, за ношење у вртићу и ван вртића.

Од велике је важности је и њихов лични допринос у развоју навике правилног вежбања, правилног седења, правилног хода и многих других радњи, које имају за циљ што бољи и правилнији развој и раст деце.

Сарадња са породицом остварује се и кроз понуду материјала са приказом појединих превентивних вежби на паноима намењених родитељима које служе за извођење вежби деце и у кућним условима, у природи и др. у циљу побољшања самог психофизичког стања код деце.

Програм сарадње са друштвеном средином

Сарадник - физиотерапеут је укључен у све организоване активности које се реализују током године као и у посебне активности које организује Установа :дечије манифестације, излети, позоришне представе маскенбали и др.Такође је укључен и у активности које служе обележавању верских и државних празника: Нове године, Божића, Васкрса ...Сарадник је у договору са децом и васпитачима укључен у обилазак свих важних институција у граду и околини: Завичајни музеј, Музеј наиве, Културни центар, ЗОО парк, и др. Сарадник - физиотерапеут успоставља сарадњу са дечјим вртићима округа, региона и сл.

Стручно усавршавање

- Стручни сусрети који се одржавају у објектима Установе;
- Васпитно-образовно веће;
- набавка стучне литературе;
- праћење најновијих медицинских истраживања,нарочито из домена физикалне медицине и рехабилитације;
- присуство на разним акредитованим семинарима неопходних за лиценцу:
 - КЛИНИЧКИ ЦЕНТАР БЕОГРАД
 - СРПСКО ЛЕКАРСКО ДРУШТВО
 - ВИСОКА МЕДИЦИНСКА ШКОЛА ЗЕМУН

Thera –Band превентивни програм подржан од Америчког удружења физиотерапеута.

VII ПРОГРАМ САРАДЊЕ ПУ „ПИОНИР“ СА ЛОКАЛНОМ ЗАЈЕДНИЦОМ

Планиране активности за сваку радну годину, доприноси обогаћивању и проширивању постојећих облика сарадње са друштвеном средином. Сарадња ће се одвијати у следећим областима:

Сарадња са установама :

- Вртићи из региона и из других градова широм земље;
- Основне школе;
- Педагошки факултет у Јагодини;
- Школска управа Јагодина;
- Завичајни музеј;
- Здравствени центар-интерресорна комисија;
- Библиотека;
- МУП, Ватрогасни дом;
- Културни центар;
- Црвени крст;
- ЗОО врт, АКВА парк;
- Музеј воштаних фигура;
- Локалне телевизије;
- Геронтолошки центар.

Деца вртића посећују:

- занатске радње;
- пијацу;
- фабрике и предузећа;
- сеоско домаћинство;
- градски парк;
- Руско гробље ;
- Ђурђево брдо и др.

Организују се гостовања:

- дечјих песника,
- уметника,
- музичара,
- позоришних трупа,
- посета људи различитих занимања (лекари, хемичари, пекари, кројачи, фризерџи, обућари, полицајци, ватрогасци и др.)

У ПУ „Пионир“ обележавају се верски и државни празници: Нова година, Божић, 8. март, Ускрс и др. Поред тога, деца која бораве у вртићу, укључена су у манифестације које се организују на нивоу Установе и у договору са градском службом за јавне делатности . То су манифестације:

- Дечја недеља,
- Дан планете Земље,
- Олимпијске играрије;
- Завршна приредба поводом испраћаја предшколаца;
- Маскенбал.

Организују се приредбе:

- поводом почетка школске године;
- прославе дечјих рођендана;
- групне приредбе поводом завршетка ППП

Сарадња са основном школом

Посебна пажња је посвећена остваривању што комплексније и сврсисходије сарадње са основним школама. У том смислу организују се посете школама и присуствовање школском часу, упознавање са учитељима, школским психолозима и педагозима, као и њихово гостовање у вртићу. Вртић на крају радне године прослеђује школама извештаје и досијее деце која су похађала припремни предшколски програм ради бољег увида у психофизичке карактеристике и постигнућа деце која се тестирају за полазак у школу а на основу потреба ОШ.

Кроз Реалне сусрете омогућујемо ученицима седмих и осмих разреда основних школа да се у оквиру реализације програма Професионалне оријентације упознају са занимањима која постоје у вртићу .

VIII ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Сваке године се обогаћује и продубљује сарадња са родитељима у циљу обезбеђивања што бољих услова за развој деце која бораве у вртићима.

Развојним планом предвиђено је више активности и задатака у оквиру приоритета - Сарадња породице и ПУ, са циљем подстицања сарадње између породице и предшколске Установе, као и унапређењу компетенција за родитељство.

Задатак – **Организовање месечних предавања за родитеље на различите теме на нивоу ПУ**, реализује се, првенствено, на основу показаног интересовања родитеља, њихових жеља, потреба и приоритета.

Радиће се на подстицању активности којима се појачава ангажовање родитеља.

За задатак: **Организовање активности у вртићу са активним учешћем родитеља**, планирано је следеће:

- учешће родитеља у раду групе у оквиру дневних активности;
- учешће родитеља у активностима које се реализују у оквиру периодичних манифестација: маскенбали, приредбе, зимовања, боравак у Аква парку, и др;
- укључивање родитеља у рад Тима за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања и Тима за инклузију;
- укључивање родитеља у испитивање самовредновања рада установе кроз учествовање у анкетама;
- укључивање родитеља у функционисање Креативних центара у свим објектима
- учешће родитеља у организацији „Дечије недеље“ и прослава верских празника: Божића, Св. Саве и Ускрса
- укључивање родитеља у припреме Годишње приредбе и Олимпијских игрица

Наставиће се са **информисањем родитеља о садржају васпитно – образовног рада за текући месец и седмицу у форми информатора-паноа**. Такође, наставља се и примена дефинисаних процедура ради правовременог преношења информација на релацији родитељи ПУ. Поред реализације наведених задатака, у току године се реализују сви облици сарадње са родитељима као што су индивидуални контакти који се одвијају свакодневно на релацији стручни радник – родитељ и по потреби са стручним сарадницима, као и посете породици. За родитеље чија деца похађају ППП, организује се предавање: „Припрема деце за полазак у школу“ а реализоваће се у виду општег родитељског састанка. На овим или групним родитељским састанцима укључићемо стручњаке из различитих области: учитеље, школске педагоге и психологе, педијатре, генетичаре и др.

IX ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ОСТВАРИВАЊА ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА УСТАНОВЕ

Евалуација и самоевалуација су саставни део васпитно образовног процеса у Установи и једно од најважнијих средстава за унапређивање програма и за повећање његове одрживости. Такође доприносе константном побољшању квалитета рада.

Праћење и вредновање остваривања Предшколског програма Установе одвијаће се у складу са Општим основама предшколског програма. Евалуација планираних програмских циљева, задатака и садржаја заснована је на посматрању, евидентирању, извештавању и информисању, који су у функцији преиспитивања васпитне праксе у односу на постављене циљеве и очекиване ефекте.

Праћење остваривања предшколског програма реализоваће се на више нивоа (на нивоу Установе, тимова, вртића, групе) и кроз различите технике и облике рада:

- стално праћење и посматрање деце, планирање и праћење процеса реализације, увид у ефекте, продукте...(на нивоу групе, вртића, Установе);
- евиденција рада Тимова, Педагошког колегијума, кроз записнике и извештаје;
- Годишњи извештај рада Установе.

Састанци **Стручног актива васпитача** одржаће се у септембру, децембру и мају и на овим састанцима биће говора о следећим темама:

- план рада за сваки узраст деце,
- организовање угледних активности;
- набавка радних листова и друге стручне литературе;
- организација приредби и манифестација;
- вођење педагошке документације;
- организовање родитељских састанака;
- планирање облика сарадње са друштвеном средином.

Састанци **Стручног актива медицинских сестара** одржавају се у септембру, децембру и мају месецу . Ту ће бити заступљене теме у вези са радом са децом јасленог узраста. Поред редовног и уредног вођења педагошке документације и рада медицинских сестара и васпитача на личном стручном усавршавању, сви стручни

радници ће редовно учествовати на стручним скуповима и семинарима које организује Министарство просвете, друге институције и ПУ "Пионир".

Развојним планом је планирано стручно усавршавање запослених кроз реализовање акредитованих програма.

За приоритет – Атмосфера и међуљудски односи и циљ - повећање квалитета комуникације и подстицање добре радне атмосфере уз развијање сарадничких односа међу запосленима, посебна пажња требало би да се посвети реализацији задатка – Развијање вештина за ненасилну комуникацију и посредовање у решавању сукоба. Избор семинара вршиће се на основу Каталога акредитованих програма, прописаних од стране Министарства просвете за радну 2013/14-15. годину.

Тимови и активи, организоваће састанке током целе радне године, по договореној динамици. Између осталих и следеће активности биће остварене већ у септембру:

- упознавање чланова тима са могућим улогама унутар тима;
- одабир улога према личним афинитетима;
- одређивање динамике и начина рада сваког тима;
- преузимање задужења и одговорности за улогу коју сваки члан у тиму има
- набавка материјала за рад.

У радној години стручни радници биће ангажовани у следећим тимовима/активима:

- Тим за инклузију;
- Тим за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања;
- Тим за самовредновање;
- Тим за развојно планирање (САРП);
- Тим за професионални развој запослених;
- Тим ментора и приправника;
- Тим за заштиту животне средине;
- Тим за праћење реализације васпитно – образовног рада функционисаће у склопу Педагошког колегијума, због истоветних циљева и задатака.

Активи који су формирану у односу на узраст деце представљају:

- Актив медицинских сестара- васпитача млађих јаслених група;
- Актив медицинских сестара- васпитача старијих јаслених група;
- Актив васпитача млађих васпитних група;
- Актив васпитача средњих васпитних група;
- Актив васпитача старијих васпитних група;
- Актив васпитача предшколских васпитних група;

Чланови актива састају се једном месечно, како би разменили искуства о унапред договореним и реализованим темама које сами одређују. У складу са тим и потребама и специфичностима деце у својим групама, одређују ситуације, средства за рад, разматрају питања укључивања родитеља, планирају естетске декорације, израду дидактичких средстава и слично. О свом раду пишу извештаје које читају на састанцима и израђују стратегију за унапређење васпитно-образовног процеса, наглашавају иновативна и креативна решења, договарају се о начинима , времену и месту презентације својих радова, као и о програмима који су важни за њихово стручно усавршавање.

ДИРЕКТОР

**ПРЕДСЕДНИК
УПРАВНОГ ОДБОРА**
